Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-11-11

RS 2020-0369

Regionstyrelsen

Förslag till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län

Föredragande regionråd: Gustav Hemming

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har fått möjlighet att inlämna förslag till regeringen avseende regionalt operativt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för sysselsättning och tillväxt inom EU:s sammanhållningspolitik för programperioden 2020-2027 i Stockholms län. Ett programförslag har tagits fram i samverkan med en stor del av länets aktörer och kommer efter inlämnande senast den 31 december 2020 att beredas vidare av regeringen och Europeiska kommissionen under våren 2021.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen dels föreslår att regionfullmäktige beslutar följande.

1. Förslag till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län fastställs.

2. Regionstyrelsen uppdras att vidta erforderliga ändringar för att slutföra förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län i den fortsatta processen fram till och med den 31 december 2020.

3. Regionstyrelsen uppdras att förhandla förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län med regeringen och Europeiska kommissionen under 2021.

Dels att regionstyrelsen, under förutsättning av regionfullmäktiges beslut, för egen del beslutar följande.

4. Regiondirektören uppdras att vidta erforderliga ändringar för att slutföra förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län i den fortsatta processen fram till och med den 31 december 2020.

5. Regiondirektören uppdras att förhandla förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län med Regeringskansliet och Europeiska kommissionen under 2021.

Regionrådsberedningens motivering

Europeiska regionala utvecklingsfonden har stor strategisk betydelse för Stockholmsregionens möjligheter att bedriva ett regionalt utvecklings- och tillväxtarbete. Stockholmsregionen är stark både i ett nationellt och europeiskt perspektiv och har goda förutsättningar att konkurrera på en global arena. Samtidigt står Stockholmsregionen inför flera utmaningar för att bli långsiktigt hållbar – ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 – 2027 är väl förankrat med regionens aktörer, kommuner och nationella myndigheter.

Alla förutsättningarna för programmet är ännu inte fastställda av europeiska kommissionen, exempelvis budget, vilka särskilda mål som ingår samt vilka indikatorer som ska användas. Detta betyder att det kommer att vara en kontinuerlig process med att revidera och utveckla förslaget fram till inlämning senast den 31 december 2020. Regionrådsberedningen föreslår därför att regionfullmäktige förutom att fastställa programförslaget även uppdrar åt regionstyrelsen, som föreslås uppdra åt regiondirektören, att vidta erforderliga ändringar för att slutföra förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län i den fortsatta processen fram till och med den 31 december 2020. Regionrådsberedningen föreslår även att Regionstyrelsen uppdras att förhandla förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län med Regeringskansliet och Europeiska kommissionen under 2021.

Programförslaget ska ta utgångspunkt i Regional utvecklingsstrategi för Stockholms län RUFS 2050 (RS 2019-0533) och tidigare erfarenheter. Det ska avspegla regionala förutsättningar, styrkeområden och behov i olika geografiska delar av Stockholmsregionen, samt bidra till sektorssamordning och tydliggöra strategiska val.

Med en jämförelsevis liten budget, uppskattningsvis cirka 300 miljoner kronor, föreslås en prioritering av sex särskilda mål, varav fyra inom prioriterat område 1 (Ett smartare Europa) och två inom prioriterat område 2 (Ett grönare och koldioxidsnålare Europa). Regionrådsberedningen är nöjda med de mål som är uppsatta inom varje prioriterat område. Regionrådsberedningens förhoppning är att det ska bidra till att stärka vårt miljö- och klimatarbete, i kombination med att förbättra små och medelstora företags tillväxt och konkurrenskraft. Regionrådsberedningen hoppas även att det kommer bidra till att förbättra forsknings- och innovationskapaciteten liksom säkra nyttan av digitaliseringen, samt utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap.

Regionrådsberedningen är även nöjda med de tre utmaningar som lyfts fram i förslaget till regionalt program, då fokus ligger på miljö, innovation och tillväxt.

Några remissinstanser framförde önskemål om en breddning av programmet mot ytterligare särskilda mål inom det politiska målet ett grönare Europa. Förslagen gällde bland annat förnybar energi, främja biologisk mångfald, främja anpassning, riskbyggande och motståndskraft mot katastrofer i samband med klimatförändringen. Frågeställningarna är relevanta men kan enligt regionrådsberedningen delvis hanteras inom andra särskilda mål, andra bedöms endast i begränsad utsträckning bidra till programmets ambitioner. Önskemålen om bredning har inte heller varit möjliga att förankra med övriga remissinstanser.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande

Gustav Hemming

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Magnus Kristiansson

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-11-05

RS 2020-0369

Regionstyrelsen

Förslag till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har fått möjlighet att inlämna förslag till regeringen avseende regionalt operativt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för sysselsättning och tillväxt inom EU:s sammanhållningspolitik för programperioden 2020-2027 i Stockholms län. Ett programförslag har tagits fram i samverkan med en stor del av länets aktörer och kommer efter inlämnande senast den 31 december 2020 att beredas vidare av regeringen och Europeiska kommissionen under våren 2021.

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Förslag till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län
Tillväxt- och regionplanenämndens protokollsutdrag den 23 november 2020
Tillväxt- och regionplaneförvaltningens tjänsteutlåtande den 16 oktober 2020
Remissammanställning den 16 oktober 2020

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen dels föreslår att regionfullmäktige beslutar följande.

1. Förslag till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län fastställs.

2. Regionstyrelsen uppdras att vidta erforderliga ändringar för att slutföra förslaget till operativt regionalt program för Europeiska

regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län i den fortsatta processen fram till och med den 31 december 2020.

3. Regionstyrelsen uppdras att förhandla förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län med regeringen och Europeiska kommissionen under 2021.

Dels att regionstyrelsen, under förutsättning av regionfullmäktiges beslut, för egen del beslutar följande.

4. Regiondirektören uppdras att vidta erforderliga ändringar för att slutföra förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län i den fortsatta processen fram till och med den 31 december 2020.

5. Regiondirektören uppdras att förhandla förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län med Regeringskansliet och Europeiska kommissionen under 2021.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning
Europeiska regionala utvecklingsfonden har stor strategisk betydelse för Stockholmsregionens möjligheter att bedriva ett regionalt utvecklings- och tillväxtarbete. Region Stockholms ambition har varit att, utifrån den begränsade programbudgeten samt med stöd i regionens forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering, ta fram ett programförslag som fokuserar på ett fåtal insatser.

Förslaget är väl förankrat med regionens aktörer, kommuner och nationella myndigheter. Programförslaget har remitterats till 83 mottagare och 38 svar har inkommit. Dessutom har Tillväxtverket koordinerat en så kallad Peer Review (som syftar till en konstruktiv dialog och feedback på både innehåll och formalia) med deltagande från ett femtontal myndigheter, bland annat Boverket, Kulturrådet, Naturvårdsverket och Energimyndigheten.

Alla förutsättningarna för programmet är ännu inte fastställda av europeiska kommissionen, exempelvis budget, vilka särskilda mål som ingår samt vilka indikatorer som ska användas. Detta betyder att det kommer att vara en kontinuerlig process med att revidera och utveckla förslaget fram till inlämning senast den 31 december 2020. Regionledningskontoret föreslår därför att regionfullmäktige förutom att fastställa programförslaget även uppdrar åt regionstyrelsen, som föreslås uppdra åt regiondirektören, att vidta erforderliga ändringar för att slutföra förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län i den fortsatta processen fram till och med den 31 december 2020. Regionstyrelsen föreslås även uppdras att förhandla förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län med Regeringskansliet och Europeiska kommissionen under 2021.

Bakgrund
Region Stockholm har fått möjlighet att senast den 31 december 2020 inlämna förslag till regeringen avseende operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för sysselsättning och tillväxt inom EU:s sammanhållningspolitik för programperioden 2020-2027 i Stockholms län. Programförslaget kommer därefter att förhandlas med Regeringskansliet och kommissionen under våren 2021.

Programförslaget ska ta utgångspunkt i Regional utvecklingsstrategi för Stockholms län RUFS 2050 (RS 2019-0533) och tidigare erfarenheter. Det ska avspegla regionala förutsättningar, styrkeområden och behov i olika geografiska delar av Stockholmsregionen, samt bidra till sektorssamordning och tydliggöra strategiska val.

Regionerna ska i processen använd strukturer för interregional samverkan och involvera ett brett partnerskap med representanter för bland annat kommuner, länsstyrelsen, näringsliv och utbildningssystem.

Då EU:s långtidsbudget ännu inte är färdigförhandlad finns inget beslut om programbudget. I föregående programperiod 2014–2020 omfattade regionalfondsprogrammet i Stockholms län drygt 300 miljoner kronor i medel från kommissionen. Det finns inget som tyder på större justeringar i den kommande programperioden, däremot ökar kravet på regional medfinansiering från 50 till 60 procent.

Målet med EU:s sammanhållningspolitik är att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna, hjälpa regionerna att dra nytta av globaliseringen och ge dem verktyg för en stark och varaktig tillväxt. I Stockholms län kan regionalfonden tillämpas på följande två av kommissionens fem prioriterade målområden:

1. Ett smartare Europa genom innovation och smart ekonomisk omvandling
2. Ett grönare och koldioxidsnålare Europa

Kommissionens rekommendation till svenska regioner är att koncentrera insatserna och fokusera främst på det första målet, ett smartare Europa. Samtidigt ska minst 30 procent av medlen bidra till EU:s miljö- och klimatmål inom det andra målet, ett grönare och koldioxidsnålare Europa. Inom respektive politiskt mål finns ett antal så kallade särskilda mål som regionerna kan välja att adressera. Programmet är dock styrt av kommissionen, som i förväg definierat möjliga insatser, så kallade interventioner, inom respektive målområde.

Tillväxt- och regionplanenämnden bereder och fattar beslut i ärendet den 23 november.

Överväganden
Samverkansprocess
Förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län har utarbetats under perioden maj till oktober 2020 av en programgrupp med representanter för Region Stockholm, Storsthlm, Stockholms stad och Länsstyrelsen i Stockholm, samt med stöd från Tillväxtverket.

Utöver detta har ett stort antal informations- och förankringsmöten samt regionala dialogmöten genomförts. Totalt har över 180 personer från mer än 80 olika organisationer inom akademi, forskningsinstitut, branschorganisationer, offentliga organisationer, myndigheter och näringsliv medverkat vid dialogmöten. Programförslaget har också skickats på remiss till 83 mottagare, bland annat kommuner, myndigheter, organisationer och lärosäten.

Tillväxtverket har också koordinerat en så kallad peer review där ett femtontal myndigheter bland annat Boverket, Kulturrådet, Naturvårdsverket och Energimyndigheten medverkat. Syftet har varit att

föra en konstruktiv dialog och ge feedback på både innehåll och formalia i programförslaget.

Förslag till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län
Förslaget baseras på analys av nya och befintliga rapporter och underlag, stöd från Tillväxtverket samt inspel från samverkansprocessen. Utöver detta har synpunkter från processerna för att ta fram en näringslivs- och tillväxtstrategi, inklusive en regional forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering, och en life science-strategi för Stockholmsregionen beaktats. Möjligheter till samverkan med andra europeiska program som bland annat Europeiska socialfonden plus (ESF+), Horisont Europa, Digitala Europa och Interreg har också beaktats.

Utmaningar
Stockholmsregionen är stark både i ett nationellt och europeiskt perspektiv och har goda förutsättningar att konkurrera på en global arena. Samtidigt står Stockholmsregionen inför flera utmaningar för att bli långsiktigt hållbar – ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Följande tre utmaningar lyfts fram i förslaget till regionalt program:
1. Minska hindren för att gå från idé till innovation och tillväxtföretag.
2. Ett innovations- och företagsfrämjande system med tydliga roller och långsiktig finansiering.
3. Innovationer för minskad miljö- och klimatpåverkan.

En utgångspunkt för förslaget till regionalt program är att lokala förutsättningar och behov är i fokus. Den regionala tillväxtpolitiken ska möta samhällsutmaningarna i så väl städer som på landsbygden.

Prioritering
Med en jämförelsevis liten budget, uppskattningsvis cirka 300 miljoner kronor, föreslås en prioritering av sex särskilda mål, varav fyra inom prioriterat område 1 (Ett smartare Europa) och två inom prioriterat område 2 (Ett grönare och koldioxidsnålare Europa).

Prioriterat område 1: Ett smartare Europa (ca 70 procent)

	Särskilda mål	**Budgetfördelning (cirka)**
1	Förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik	20 %

	Insatser: • Direkt stöd till innovationsprocesser i små och medelstora företag • Tekniköverföring och samarbete mellan företag, forskningscentrum och sektorn för högre utbildning • Forskning och innovationsprocesser; tekniköverföring och samarbete mellan företag som är inriktade på cirkulär ekonomi	
2	Säkra nyttan av digitaliseringen *Insatser:* • IT-tjänster och tillämpningar för digitala färdigheter och digital integration	5 %
3	Förbättra SMF:s tillväxt och konkurrenskraft *Insatser:* • Affärsutveckling och internationalisering för små och medelstora företag • Avancerade stödtjänster till små och medelstora företag och grupper av sådana företag	35 %
4	Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap *Insatser:* • Utveckling av färdigheter för smart specialisering, industriell omvandling och entreprenörskap	10 %

Prioriterat område 2: Ett grönare och koldioxidsnålare Europa (ca 30 procent)

	Särskilda mål	**Budgetfördelning (cirka)**
5	Främja energieffektivitet *Insatser:* • Stöd till företag som tillhandahåller tjänster som bidrar till en koldioxidsnål ekonomi och motståndskraft mot klimatförändringar • Energieffektivitet och demonstrationsprojekt i små och	20 %

	medelstora företag samt stödåtgärder • Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag	
6	Främja hållbar multimodal mobilitet i städerna *Insatser:* • Infrastruktur för cykeltrafik och stödåtgärder • Digitalisering av stadstranporter • Infrastruktur för alternativa bränslen	10 %

För att underlätta genomförbarhet i programmet och öka förutsättningen för att uppnå mätbara effekter och fokusera arbetet, har ett begränsat antal insatser (så kallade interventioner) prioriterats inom respektive särskilt mål och med fokus på olika målgrupper (så kallade resultatkedjor).

Fortsatt arbete

En indikativ budgetfördelning har föreslagits ovan, men förhandlingarna med kommissionen har ännu inte avslutas och det återstår fortfarande oklarheter till exempel beträffande möjligheterna att använda samtliga sex föreslagna särskilda mål. Arbetet med indikatorer kvarstår likaså. Processen kommer därmed att fortsätta med en dialog och förhandlingar med Tillväxtverket, Regeringskansliet och Europeiska kommissionen fram till den sista december 2020. Detta betyder att förslaget till operativt program kan behöva revideras och utvecklas kontinuerligt om förutsättningarna förändras.

Efter inlämnande kommer Regeringskansliet ta över processen och fortsätta förhandlingarna under våren 2021.

Synpunkter från remiss och Peer Reviw

Förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län har skickats på remiss till 83 aktörer under perioden 26 augusti till och med den 15 oktober. Av 38 svar valde 10 aktörer att avstå från att besvara remissen. Dessutom har ett femtontal myndigheter lämnat synpunkter i form av en så kallade Peer Review. Det finns en tydlig samsyn avseende identifierade utmaningar och programmets ambitioner. Av synpunkterna har merparten omhändertagits i form av förtydliganden av programtexten.

Några remissinstanser framförde önskemål om en breddning av programmet mot ytterligare särskilda mål inom det politiska målet ett grönare Europa. Förslagen gällde bland annat förnybar energi, främja biologisk mångfald, främja anpassning, riskbyggande och motståndskraft mot katastrofer i samband med klimatförändringen. Frågeställningarna är relevanta men kan delvis hanteras inom andra särskilda mål, andra bedöms endast i begränsad utsträckning bidra till programmets ambitioner. Önskemålen om bredning har inte heller varit möjliga att förankra med övriga remissinstanser.

Ekonomiska konsekvenser
Ett beslut att godkänna förslaget till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län har inga direkta ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Karin Öhlander
Tf utvecklingsdirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontoret Analys och utveckling
Näringsdepartementet
Tillväxt- och regionplanenämnden

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2020-11-05

Förslag till operativt regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2021 - 2027 i Stockholms län

2020-11-04

Kapitel 1 Programstrategi: viktigaste utmaningar och politiska åtgärder

Referens: Artikel 17(3)(a) (i)-(vi) samt 17(3)(b) CPR

Programregionens ekonomiska, sociala och territoriella förutsättningar

Det regionala strukturfondsprogrammet omfattar Stockholms län vilket sammanfaller med det geografiska området Stockholm i Europeiska Unionens NUTS2-indelning[1]. Regionen har idag drygt 2,4 miljoner invånare fördelade på 26 kommuner av varierande storlek. År 2050 beräknas Stockholmregionens invånarantal vara 3,4 miljoner[2], få regioner i Europa kan visa på lika hög befolkningsökning. Även om andelen som bor på landsbygden i regionen är förhållandevis låg så har länet ändå rikets tredje största landsbygdsbefolkning.

Stockholmregionen är en av Europas snabbast växande och mest konkurrenskraftiga storstadsregioner, år 2019 hamnade Stockholm i topp på EU:s Regional Competitive Index[3]. Regionen är en ledande tillväxt-, kultur- och kunskapsregion med nästan en tredjedel av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP[4]), 25 procent av Sveriges sysselsättning och varuexport[5]. Stockholmsregionen har en stark näringslivsstruktur och förnyelseförmåga med såväl branschbredd - vilket gör regionen resilient och robust – som en hög grad av specialisering. Här finns en hög internationell konkurrenskraft och en bred tillväxtpotential[6]. Stockholmsregionen är dessutom Nordens finansiella centrum och en internationellt attraktiv region med ett stort antal globala huvudkontor.[7]

Stockholmsregionen är i utgångsläget mycket stark, men står trots detta inför ett antal utmaningar enligt den regionala utvecklingsstrategin för Stockholms län (RUFS 2050)[8]. Ett flertal av dessa är kopplade till befolkningsutvecklingen, i olika former av kapacitetsbrister och hållbarhetsutmaningar, inte minst inom transportinfrastrukturen och bostadssektorn. För att klara befolkningstillväxten och nå en hållbar tillväxt i hela länet lyfter den regionala utvecklingsstrategin vikten av att utveckla såväl citykärnan som de åtta utpekade regionala stadskärnorna, med omland. Samtidigt innebär den demografiska utvecklingen i länet en gradvis allt äldre befolkning, och ökande efterfrågan på såväl sjukvård och äldreomsorg. Det gäller även landsbygdens glesare delar. Vid sidan av dessa finns det andra utmaningar att arbeta med i form av stora skillnader mellan kommuner och även stadsdelsområden, vad gäller låga studieresultat, hög arbetslöshet och varaktigt utanförskap, inte minst bland utrikes födda. Samtidigt har regionen ett flertal kommuner och kommundelar som ligger i den absoluta toppen i landet när det gäller t.ex. skolresultat, sysselsättning och ekonomisk bärkraft.

---

[1] NUTS (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) är en administrativ indelning av den Europeiska unionen för att underlätta statistiska regionala jämförelser. Indelningen är uppdelad i tre nivåer, NUTS1, 2 och 3.
[2] Befolkningsprognos 2017–2026/2050, Stockholms län – huvudrapport (2017:02).
[3] EU-kommissionen, 2019
[4] Region Stockholm, Stockholmsregionens ekonomiska struktur, 2015:05
[5] Region Stockholm, Nulägesanalys för näringsliv och tillväxt i Stockholms län, hösten 2020
[6] Ibid
[7] Region Stockholm och SBR, Det globala Stockholm – en kartläggning av multinationella huvudkontor i Norden och Stockholmsregionen, 2020
[8] Region Stockholm, 2018:10, http://www.rufs.se/publikationer/2018/rufs-2050/

Andra viktiga utmaningar som framhålls i RUFS 2050 är att hantera den globala konkurrensen och skapa goda förutsättningar för forskning, kunskapsförsörjning och en öppen dynamisk arbetsmarknad. Vidare behöver det skapas förutsättningar för ökat välstånd och tillgänglighet i Stockholmsregionen utan negativ klimatpåverkan.

Det är tydligt att samtliga tre hållbarhetsaspekter (ekonomiska, sociala och miljömässiga) samspelar i Stockholmsregionens utmaningar och möjligheter. En inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt med full och produktiv sysselsättning med goda arbetsvillkor, ekonomisk stabilitet, sysselsättningstrygghet och en jämlik marknad är förutsättningar för att attraherautländska investeringar, eftertraktad arbetskraft, teknologi och innovationer. Det krävs därför samlade, tvärsektoriella insatser för en långsiktigt hållbar tillväxt. Samtidigt har Stockholmsregionen drabbats hårt av covid-19-pandemin, som slagit mot viktiga branscher som besöksnäring, sjukvård och fordonsindustrin, vilket försvagar rollen som ekonomisk motor.

Stockholmsregionens förutsättningar skiljer sig från övriga delar av landet eftersom den funktionella arbetsmarknadsregionen, förutom Stockholms län, även inkluderar Mälardalen och städer som Uppsala, Västerås, Strängnäs och Nyköping. Stockholmsregionen är även viktig för att fånga upp och utveckla idéer som bidrar till innovationer och genererar spridningseffekter. Att utveckla de styrkeområden som finns i regionen blir därför viktigt för en hållbar utveckling såväl i Stockholmsregionen som i andra regioner i både Sverige och EU.

Analys av utmaningar och utvecklingsbehov i Stockholmsregionen

Stockholmsregionen är stark både i ett nationellt och europeiskt perspektiv och har goda förutsättningar att konkurrera på en global arena. Samtidigt står Stockholmsregionen inför flera utmaningar för att bli långsiktigt hållbar – ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Utmaning 1: Minska hindren för att gå från idé till innovation och tillväxtföretag

Små och medelstora företag spelar en viktig roll för sysselsättning och tillväxt i den svenska ekonomin. På nationell nivå minskade antalet nystartade företag i Sverige från 2017 till 2018 med tre procent. Fördelat efter län var etableringsfrekvensen högst i Stockholms län[9], men företagandet är ojämnt fördelat mellan olika målgrupper[10] och branscher. För att stärka förutsättningarna att gå från en innovativ idé till kommersialisering och innovativa tillväxtföretag behövs insatser inom flera olika områden.

Samverkan inom forskning, utveckling och innovation
Forskning, utveckling och innovation är avgörande för att Stockholmsregionen ska behålla sin ställning som en av Europas ledande innovationsregioner.[11] Regionen når upp till EU-målet om FoU-investeringar motsvarande tre procent av bruttoregionprodukten, men ligger under det nationella målet om fyra procent. Regionens framtida konkurrenskraft och förmåga att skapa nya företag och arbetstillfällen är beroende av kapaciteten att utveckla innovationer (nya produkter, tjänster och affärsmodeller). Detta kräver bl.a. initiativförmåga, kunskap och kapital. Insatserna inom programmet måste därför sträva efter att stärka potentialen hos olika målgrupper och företag[12] att bidra till utveckling och kommersialisering av idéer och innovationer.

För att möta samhällsutmaningar inom bl.a. hälsa, klimat och miljöområdet behövs samverkan och kunskapsutbyten mellan branscher, teknikområden och sektorer (näringsliv, akademi, offentlig sektor och civilsamhälle). Här spelar de många kunskapsintensiva tjänsteföretag som finns i Stockholmsregionen en viktig roll som kunskapsspridare. Genom att underlätta samverkan och

[9] 14,4 företag per 1 000 invånare (16 till 64 år) enligt Tillväxtanalys; Nystartade företag i Sverige 2018, Statistik 2019:04
[10] Här inkluderas fortsättningsvis kvinnor och män i olika åldrar, utrikes- eller inrikes födda, personer med funktionsnedsättning, sysselsatta eller arbetslösa.
[11] EU:s Regional Innovation scoreboard 2019
[12] Avser i det följande företag som drivs alla målgrupper, se fotnot 11.

kunskapsutbyte med aktörer inom eller kopplade till Stockholmsregionens innovativa ekosystem är det möjligt att hitta synergier som stärker regionens ekosystem och dess möjligheter att möta olika samhällsutmaningar.
En god samverkan ökar även tillväxtförutsättningarna i såväl små och medelstora företag som de stora exportföretagens intresse att finns kvar i regionen. Dessutom ökar möjligheterna att attrahera nya FoU-investeringar och talanger. Bristen på samverkansarenor och samverkan utifrån inte minst unga innovationsföretags behov är viktigt och frånvaron av detta har tidigare t om resulterat i att sådana företag inom bl.a. life science valt att förlägga verksamhet i andra regioner och länder.

Sverige ligger långt fram inom miljöteknik och i användningen av förnybar energi. Samtidigt finns det fortsatt stora behov av insatser för att exempelvis minska påverkan från transport- och bostadssektorn, öka omställningstakten till fossilfria drivmedel, energieffektivisera fastigheter samt skapa hållbara produktions- och byggprocesser. Dessa behov understryker även vikten av att finna nya lösningar för att minska problemet med kapacitetsbrister i elförsörjningssystemet och för lagring av el. Inom dessa områden kan offentlig sektor också bidra till utveckling av behovsdrivna innovationer.

Digitaliseringens utmaningar
Stockholmregionen spelar en avgörande roll för att Sverige ska uppnå målet för den nationella digitaliseringsstrategin[13]. Men för att digitalt drivna innovationer ska utvecklas, spridas och användas behövs ett ökat fokus på datadriven forskning och ett förstärkt innovationsklimat med en effektiv immaterialrätt och fortsatt hög inkluderande digital kompetens. Även om företag i Stockholmsregionen i genomsnitt är mer digitalt mogna än i resten av Sverige så varierar både mognadsgrad[14] och den digitala kompetensen kraftigt mellan sektorer. Digital mognadsgrad är betydelsefull eftersom digitalt mogna företag i genomsnitt är mer produktiva och har högre lönsamhet.[15]

Det är viktigt att säkerställa en fortsatt digitalisering av näringslivet, liksom utveckling och implementering av nya lösningar till nytta för andra delar av samhället. Det kan handla om att utveckla applikationer och samverkansplattformar inom hälso- och sjukvården samt för nya kundgrupper, inom exempelvis besöksnäringen. Covid-19-pandemin har medfört stora påfrestningar på sjukvården och äldreomsorgen, vilket även kan resultera i ojämlika effekter på folkhälsan[16]. Detta skapar stora behov av, nytänkande och strukturförändringar, inte minst genom digitalisering. Digitalisering är också nödvändig för att möjliggöra en smart, hållbar och tillgänglig stadsutveckling, en mer cirkulär ekonomi och för att understödja en industriell omvandling av länets små och medelstora företag.

Insatser för stärkt konkurrenskraft
Trots att Stockholmsregionen har en stor andel av landets nystartade företag är utvecklingen svagare när det gäller snabbväxande innovativa företag. Även om tillgången på riskkapital har förbättrats över tid finns det fortfarande behov av offentliga medel i mycket tidiga skeden där den privata kapitalmarknaden inte fungerar och i vissa kapitalkrävande sektorer som exempelvis deep tech[17], cleantech och life science. Regionalfondsprogrammet 2014 – 2020 har med framgång lyckats attrahera en hög andel privat medfinansiering genom de offentliga investeringarna, det är viktigt att regionala riskkapitalaktörer samverkar och kompletterar varandra.

Det finns även behov av att öka små och medelstora företags tillväxtförmåga genom olika typer av

[13] Målet för den nationella digitaliseringsstrategin är att Sverige ska vara bästa i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.
[14] Tillväxtverket
[15] OECD ICT Competence 2018
[16] Folkhälsomyndigheten, Covid-19-pandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan.
[17] Med deep tech avses mindre innovationsföretag eller start ups som erbjuder högteknologiska produkter/tjänster baserad på avancerad teknologisk forskning och innovation. Dessa företag kräver höga investeringar och lång forskning och utveckling.

stöd och rådgivande insatser bl.a. avseende affärsutveckling, produktionskompetens, matchning av utbud och efterfrågan på kompetens, verifiering och immateriella rättigheter. För många mindre företag är möjligheterna att finansiera liknande insatser begränsade och det finns behov av marknadskompletterande insatser, exempelvis genom uppväxling av nationella erbjudanden om företagscheckar. Att stödja förmågan till internationalisering – även hos små företag – är också en strategisk uppgift för att Stockholmsregionen ska bibehålla sin internationella position och konkurrenskraft. För många innovativa företag är hemmamarknaden begränsad och det behövs tidiga insatser för internationalisering, exempelvis genom utveckling av den regionala exportsamverkan[18].

Konkurrens om kompetens
Under senare år har kompetensförsörjningen[19] varit ett av de viktigaste tillväxthindren för små innovativa företag i Stockholmsregionen. Ett underskott på cirka 70 000 personer med IT- eller digitalt relaterad kompetens befaras till år 2022[20] och antalet nyutexaminerade mjukvaruutvecklare räcker inte för att täcka behoven i Stockholmsregionen. De små och medelstora företagen har dessutom svårt att konkurrera om kompetens inom bristyrken, där större företag kan erbjuda bättre villkor. Även inom produktionssidan finns bristande kompetens bland många unga innovativa företag. Projektet Kompetensarena Stockholm (KAS) har med stöd från den europeiska socialfonden 2014–2020 utvecklat en modell för att identifiera behov av lokala och regionala insatser för kompetensförsörjning med både bredd och spets på alla utbildningsnivåer[21].

Utmaning 2: Ett innovations- och företagsfrämjande system med tydliga roller och långsiktig finansiering

Det finns ett förhållandevis väl utbyggt stödsystem för nyföretagande och stöd i tidiga skeden i Stockholmsregionen. Däremot är resurserna inom det innovations- och företagsfrämjande systemet, enligt branschföreträdare, svagare när det gäller stöd till innovationsbaserade startupbolag och innovativa tillväxtföretag. En viktig del i detta är att stödja transformationsprocessen från idé till innovation, för kommersialisering av innovationer, affärsutveckling och förmåga att växa även internationellt. Detta gäller för en stor del av de unga, små och medelstora företag som är verksamma inom Stockholmsregionens styrkeområden.

De regionala resurserna för att stötta, koordinera och utveckla innovations- och företagsfrämjande strukturer har historiskt varit små, vilket lett till minskad samverkan och ökad konkurrens om begränsade regionala utvecklingsmedel. Förutom Almi och Almi Invest finns idag ett antal regionala inkubatorer, science parks, samverkansplattformar och samverkansprojekt med ambitioner om att samla regionala aktörer och erbjuda olika former av innovations- och företagsstödjande insatser inom prioriterade innovationsområden. En utmaning är att aktörer inom regionens innovativa ekosystem saknar finansiella medel för att stötta små och medelstora innovations- och tillväxtföretag. Det finns därför en potential i att utveckla ett mer samlat innovations- och företagsfrämjande system, där olika aktörer har tydligare roller och där mer långsiktig finansiering säkerställs.

I Stockholmsregionen finns även ett stort antal internationellt ledande forsknings- och innovationsinfrastrukturer. Det är dock viktigt att öka tillgängligheten till dessa inom ett flertal prioriterade områden, inte minst för små och medelstora företag inom life science. Det finns även behov av att stärka regionens ekosystem och FoU-kapacitet genom ökad förmåga att attrahera talanger och FoU-investeringar från privata aktörer. Insatserna ska bidra till ett mer utvecklat

[18] Sthlm Global, https://www.verksamt.se/web/stockholm/hem/sthlm-global
[19] Tillväxtverket (2020), Företagens framtid och villkor, https://tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/resultat-fvov-2020/2020-07-08-huvudresultat-fran-foretagens-villkor-och-verklighet-2020.html
[20] IT/Telekom-företagen (2017), IT-kompetensbristen. En rapport om den svenska digitala sektorns behov av spetskompetens
[21] Modellen har testats under 2020 genom etablering av ett kompetensråd med representanter för fem branscher, men kommer att breddas och kan därigenom bidra till att identifiera kompetensbehov i linje med smart specialisering.

innovations- och näringslivsfrämjande system som stärker förutsättningarna för Stockholmsregionen att även i framtiden utgöra ett nav för innovationsdriven hållbar tillväxt.

Utmaning 3: Innovationer för minskad miljö- och klimatpåverkan

Stockholmsregionen har en förhållandevis god position i förhållande till de uppsatta klimat- och energimålen[22]. Trots att energianvändningen i regionen är förhållandevis låg jämfört med andra regioner i Sverige, krävs det stora omställningar inom många sektorer för att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Den regionala Klimatfärdplanen[23] lyfter två prioriterade insatsområden som kan påverka energiförbrukningen och klimatpåverkan. Det handlar om att minska utsläpp inom transporter och bebyggelse samt att stärka regionens internationella konkurrenskraft genom strategisk forskning och innovation. Samtidigt finns en rad andra utmaningar inom miljöområdet, till exempel kopplat till ekosystemen på land och i vatten.

Stockholmsregionen står för en ansenlig del av den totala energiförbrukningen i landet. Energianvändning påverkas av befolkningstillväxten, stora transportflöden, tät bebyggelse, hög ekonomisk aktivitet, t.ex. genom. industriell produktion och tjänstesektorns kontorsdrift. För att uppnå det nationella målet om att minska utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter med minst 70 procent till år 2030[24] krävs en minskning och effektivisering av person- och godstrafiken, omställning till förnybara drivmedel och utveckling av energieffektiva fordon. Det innebär att utmaningarna är störst inom de urbana delarna av regionen, varför insatser bör fokuseras på stadsutveckling i citykärnan och de åtta regionala stadskärnorna med omland[25].

En funktionell och kapacitetsstark infrastruktur för transporter är nödvändig för att alla invånare i hela regionen ska kunna nå viktiga samhällsfunktioner, arbetsplatser och bostäder och för att ge näringslivet goda förutsättningar att utvecklas. Undersökningar visar att behov av och tillgång till persontransporter varierar utifrån ett jämställdhets- och diskrimineringsperspektiv. [26] Horisontella urvalskriterier gäller för alla investeringsprioriteringar. De horisontella kriterierna hållbar utveckling, lika möjligheter och ickediskriminering samt jämställdhet mellan män och kvinnor ska beaktas i såväl planering som genomförande och uppföljning av projekt. En fortsatt stark befolkningsutveckling kommer att kräva ökad kapacitet i transportsystemet. Tillsammans med klimatutmaningar och satta klimatmål finns ett stort behov av att hitta hållbara transportlösningar bl.a. genom att främja kollektivtrafik och *multimodal mobilitet*[27]. Regionalfondsmedlen möjliggör inte större investeringar i fysisk infrastruktur. Däremot kan programmet bidra till pilotprojekt som kan tillgodose behov av digitalisering, information, nya tekniska lösningar och utveckling av gemensamma betalningsmöjligheter för att underlätta byte mellan transportslag etc. och på så vis ta steg mot en funktionell och kapacitetsstark transportinfrastruktur. Den täta bebyggelsen i Stockholmsregionen ställer även krav på multimodal mobilitet för minskade trafikflöden genom nya miljövänliga alternativ för närleveranser (last-mile delivery) av gods i stadskärnorna.

En hållbar stadsutveckling ställer stora krav även på byggsektorn som liksom transporter har en stor klimatpåverkan. I Stockholmsregionen pågår det idag en rad omfattande infrastrukturprojekt, om- och nybyggnationer som innebär stora utmaningar. *Energieffektiviserande åtgärder* är viktiga bl.a. för bättre inomhusklimat för boende och arbetande. Här har offentlig sektor en viktig roll att fylla för utveckling och implementering av mer effektiva, hållbara processer och ny miljöteknik vid renovering och nybyggnation. Ytterligare finansiering kan bidra till förstärkt genomförande av

---

[22] Vad gäller utsläppen inklusive konsumtion och resor utanför länet, så ligger Stockholmsregionen dock långt ifrån de utsatta målen.
[23] Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen (Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, rapport 2019:2)
[24] Sveriges miljömål, https://www.sverigesmiljomal.se/etappmalen/utslapp-av-vaxthusgaser-fran-inrikes-transporter/
[25] RUFS 2050 och Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen
[26] https://www.trafa.se/globalassets/rapporter/underlagsrapporter/2018/trivector-2018_81-forklaringar-till-resmonster_20181203_slutlig.pdf
[27] Med multimodal mobilitet avses ett flexibelt mobilitetsbeteende som kombinerar olika transportlösningar utifrån situation och tillgängliga transportmedel.

utvecklingsinsatser på kommunal nivå .

Energieffektivisering är även central ur kapacitetssynpunkt. Stockholmsregionens elnät kan få svårt att hantera all verksamhet som kommer att bedrivas, inte minst med tanke på elektrifiering av fordonsflottor och utbyggnad av ladd-stationer. Det finns därför behov av insatser för att säkerställa energilagring för att hantera effekttoppar i energibehovet. Samtidigt står många små och medelstora leverantörer till fordonsindustrin inför stora utmaningar. Med ökad elektrifiering, automatisering och digitalisering ökar kraven på industriell omställning för framtida konkurrenskraft.

Det finns en rad utmaningar, som att öka omställningstakten mot fossilfria drivmedel, energieffektivisera fastigheter, utveckla ekosystemen på land och i vatten, skapa hållbara produktions- och byggprocesser samt finna nya lösningar för att minska problemet med kapacitetsbrister i elförsörjningssystemet och för lagring av el. Inom många områden kan offentlig sektor bidra till utveckling av behovsdrivna innovationer, genom att vara en tidig kund och referens för fortsatt innovationsutveckling.

Betydelsen av en mer cirkulär ekonomi för att uppnå målet om en mer hållbar stadsutveckling har tydligt lyfts i våra dialogmöten och i vårt arbete med programskrivningen. Regeringen har nyligen beslutat om en nationell strategi för *cirkulär ekonomi*[28]. Även här har konsumenter och producenters beteende stor betydelse för att minska den negativa påverkan på klimat, miljö och hälsa. Det behövs smartare design, produktion och mer hållbara konsumtionsmönster, som inte överutnyttjar naturens resurser och frestar på naturens ekosystem. Det finns också behov av beteendeförändrade insatser genom breda informations- och utbildningsinsatser. Övergång till cirkulär ekonomi kräver insatser från många aktörer, såväl privata företag, sociala entreprenörer som forskningsaktörer. Offentlig sektor kan bidra till omställningen genom att ställa tydliga krav, både i upphandlingar och i den egna verksamheten.

Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering

Europeiska kommissionen lanserade i samband med strukturfondsperioden 2014–2020 begreppet *regionala forsknings- och innovationsstrategier för smart specialisering (S3)* som ett villkor för finansiering ur den regionala utvecklingsfonden (ERUF). Kraven på smart specialisering har ytterligare förstärkts i det nya regionalfondsprogrammet 2021–2027 och utgör nu ett så kallat nödvändigt villkor för finansiering inom politiskt mål 1, Ett smartare Europa.

Syftet är att identifiera och prioritera ett begränsat antal områden där en koncentration av offentliga medel för forskning och innovation förväntas göra mest nytta för utveckling av regionens internationella konkurrenskraft. Genom en regional analys- och förankringsprocess[29] och inom ramen för arbetet med Stockholmsregionens näringslivs- och tillväxtstrategi har fyra strategiskt viktiga områden identifierats[30].

Life science, vård och hälsa

Region Stockholm har en uttalad ambition om att Stockholmsregionen ska vara en av världens fem ledande life science-regioner[31]. Det finns även uttalade behov om en mer jämlik och förbättrad folkhälsa (RUFS 2050) [32]. Här utgör en ökad och tillgänglig digitalisering en stor möjlighet.

---

[28] https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2020/07/cirkular-ekonomi---strategi-for-omstallningen-i-sverige/

[29] Länsstyrelsen (2015) Kartläggning av styrkeområden i Stockholmsregionen, Region Stockholm (2018) RUFS 2050, Region Stockholm (2020) Nulägesanalys för näringsliv och tillväxt i Stockholms län.

[30] Region Stockholm forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering är en del av Stockholmsregionens näringslivs- och tillväxtstrategi.

[31] Region Stockholm, Budget 2020 och den kommande Näringslivs- och tillväxtstrategin för Stockholmsregionen

[32] Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg

Stockholmsregionen, som är en del av den funktionella life science-regionen Stockholm/Uppsala, har idag mycket goda förutsättningar för forskning, innovation och utveckling inom life science, vård och hälsa. Stockholmsregionen har ett toppmodernt universitetssjukhus, unik tillgång till strukturerade hälsodata genom Centrum för hälsodata (CHD), internationellt ledande forskning, god forskningsinfrastruktur, ett starkt näringsliv med kompletterande branscher och ett gott klimat för sektorsöverskridande samarbeten[33] som förstärks genom det ökade samarbetet inom Stockholm Trio[34].Detta skapar goda förutsättningar för att adressera komplexa, tvärsektoriella utmaningar inom hälsosektorn. Under senare år har dessutom nya samverkansstrukturer vuxit fram genom strategiska samverkansprojekt[35], centrumbildningar och inkubatorer som stöttar forskare och start-ups med bakgrund i universitet, sjukhus och forskningsmiljöer, bland annat i Flemingsberg och Hagastaden.

För att stärka Stockholmsregionens position inom life science påbörjades under 2019 ett arbete för att i bred samverkan ta fram en regional life science-strategi. Den adresserar tillgången till hälsodata, företagens möjligheter till samverkan med hälso- och sjukvården, invånarnas tillgång till precisionsmedicin[36], behovet av tvärvetenskaplig samverkan och insatser för tillväxt i regionens Life Science-företag. Strategin kommer även att konkretiseras i regionala handlingsplaner.

IKT, tech och digitalisering

Stockholmsregionen är sedan tidigare en attraktiv hubb för informations- och kommunikationsteknik (IKT), tech och digitalisering, med framstående forsknings- och innovationsmiljöer, ett högt teknologiskt kunnande, en attraktiv startup-scen och många växande bolag inom en rad olika applikationsområden. Stockholmsregionen har dessutom en väl utbyggd digital infrastruktur, en teknikvänlig befolkning, en väl fungerande offentlig sektor och en mycket stark internationell position inom olika nischer[37].

Stockholmsregionen har således unika möjligheter att på ett etiskt och säkert sätt dra nytta av strukturerade data, ledande forskning inom AI och tillgång till kraftfull databearbetning. Det finns även ett antal samverkansplattformar med fokus på digitala applikationer. Covid-19-pandemin har dessutom medfört att den globala digitala transformeringen och kapacitetsuppbyggnaden tagit ett dramatiskt kliv framåt, inte minst inom vård- och utbildningssektorn. Flera bedömare ser nu hur den digitala tekniken accelererar och flera branscher börjar applicera AI, blockchain-tekniker och andra digitala verktyg. Detta skapar förutsättningar för utveckling av nya produkter, tjänster och affärsmodeller. Inom industrin kan digitalisering och smarta fabriker användas för att åstadkomma en effektivare produktion, kortare ledtider och högre kvalitet.

Det pågår även en snabb utveckling inom en rad tech-sektorer (FinTech, EdTech, FoodTech, HealthTech, FashionTech[38], m.m.) vid regionala inkubatorer och hubbar[39]. Dessa kan utvecklas till

---

på lika villkor.

[33] Stockholmsregionen har ett starkt näringsliv inom läkemedel, medicinsk teknik och bioteknik, bl.a. genom avknoppningar från akademin. Men där finns även kompletterande kompetenser. inom bl.a konsultsektorn, forskningsföretag, materialvetenskap, IKT och digitalisering.

[34] Inom samarbetet Stockholm Trio har Karolinska Institutet, Stockholms universitet och KTH har identifierat en stark samverkanspotential inom forskning avseende framför allt avancerade material och life science.

[35] Här finns exempelvis möjligheten att växla upp och implementera resultat från nuvarande regionalfondsprogram som STHLM Life Tech, Sthlm Life Scale up och Ordnat införande av digitala produkter och tjänster

[36] Med stöd i hälsodata ökar möjligheterna att ge varje individ en unik behandling utifrån individuella förutsättningar, både i förebyggande (preventivt) syfte och i samband med behandling. Detta ökar förutsättningarna för en mer jämlik folkhälsa.

[37] Länsstyrelsen 2015:16, Ekosystemet ICT & Digital. Kartläggning av styrkeområden i Stockholmsregionen

[38] Avser tekniska innovationer och företag som använder teknik för att tillhandahålla tjänster/produkter inom finans, utbildning, livsmedel, hälsa och mode.

[39] Se t.ex. Stockholms stad, 2018, Stockholm the emerging foodtech hub, https://www.investstockholm.com/globalassets/2.-understartsidor-investment-opportunities/3.-cleantech/stockholm_foodtech.pdf; Stockholm Fintech Report 2018, https://www.hhs.se/en/outreach/sse-initiatives/documents/stockholm-fintech-report-2018/, Swedish Edtech 2017,

framtida styrkeområden i regionen. IKT, tech och digitalisering är dessutom ett viktigt kompetensområde, som skapar förutsättningar för utvecklingen av andra regionala styrkeområden. Under 2020 påbörjades en samverkansprocess för att under programperioden 2021–2027 etablera en europeisk digital innovationshubb (EDIH) i syfte att bistå den digitala utvecklingen av näringslivet genom stöd för högpresterande datorsystem (HPC), Artificiell intelligens (AI) och cybersäkerhet[40] med koppling till life science och hälsodata.

Industriell omställning genom hållbar produktion

Stockholm är landets näst största industrilän med drygt 60 000 anställda och närmare en fjärdedel av exportvärdet i riket. Nästan hälften av tillverkningsindustrin är geografiskt koncentrerad till Södertälje kommun, med såväl små som stora företag som Scania (tunga fordon) och Astra Zeneca (läkemedel)[41]. Samtidigt utgör södra delarna av Stockholms län en integrerad del av den funktionella regionen Mälardalen[42].

Efter nedläggningen av AstraZenecas forskningsanläggning i Södertälje gjordes en kraftsamling kring hållbar produktion, med stöd av akademi, företag och offentliga aktörer. Ambitionen är att stärka utbildning, forskning och företagande för att skapa ett nationellt kompetenscentrum med fokus på hållbar produktion, bl.a. genom en expansion av KTH:s campus, etablering av Södertälje Science park och nya forskningsanläggningar inom RISE. I Nykvarn planeras etablering av ett testcenter, Swedish Electric Transport Laboratory (SEEL), och ett campus med studier och forskning om nästa generations hållbara innovativa lösningar för elbilar, lastbilar, bussar och andra elfordon. Här finns även goda förutsättningar att bidra till en hållbar stadsutveckling, exempelvis genom att utveckla nya material, effektivare transporter och bättre resursanvändning inom byggsektorn[43]. Inriktningen mot hållbar produktion ligger även i linje med Stockholmsregionens styrkeområden inom IKT, tech och digitalisering, miljöteknik mm.

Till följd av covid-19-pandemin har intresset för regional produktion ökat. Ambitionen är att minska sårbarheten och öka hållbarheten genom att etablera nya kontakter mellan kunder och leverantörer samt öka andelen regional produktion bland små och medelstora företag inom olika branscher.

Klimat- och miljösatsningar för hållbar stadsutveckling

Prioriteringen utgår från de urbana miljöernas demografiska och ekonomiska dominans i regionen, kombinerat med en hög energikonsumtion och klimatpåverkan från framför allt transporter och bebyggelse. Tätheten och den stora koncentrationen av människor bidrar till attraktiva miljöer, en dynamisk arbetsmarknad och möjlighet att utveckla effektiva transport- och energisystem. Samtidigt medför de urbana miljöerna också särskilda utmaningar som brist på bostäder, kapacitetsproblem i infrastrukturen och en växande befolkning som belastar miljön genom en hög koncentration av trafik, försämrad luftkvalité och dagvatten. RUFS 2050 betonar vikten av ett territoriellt helhetsperspektiv och en uttalad prioritering är att utveckla klimat- och resurseffektiva attraktiva regionala stadskärnor och deras omland. Dessa återfinns i strategiskt viktiga geografiska lägen och skapar förutsättningar för en växande flerkärnig Stockholmsregion.

Stockholms stad har uppmärksammats internationellt för hållbar stadsutveckling i Hammarby sjöstad och Norra Djurgårdsstaden. Det har dessutom gjorts flera satsningar för att stimulera

---

http://media.swedishedtechindustry.se/2017/09/Edtechrapport_-Svensk-edtech-o%CC%88kar-tillva%CC%88xt.pdf

[40] https://www.vinnova.se/contentassets/c38f1863ed7d4e42bf80af3705389f29/presentation_ru-dih_30-aug_publik.pdf

[41] Region Stockholm (2020), Tillverkningsindustrin i Stockholms, Länsstyrelsen (2019), Fordonsdalen och framtidens mobilitet.

[42] Här finns goda möjligheter att vidareutveckla påbörjade samarbeten inom fordonsindustrin och vidareutveckla pågående regionalfondsprogram som Fordonsdalen.

[43] Exempelvis träbyggnadsstrategier.

samverkan[44], innovation och utveckling av klimat- och miljöeffektiva lösningar för hållbar stadsutveckling. Under föregående programperiod adresserades behovet av innovation och ökad samverkan i bostadsfrågor ur ekonomiskt, socialt och ekologiskt perspektiv inom regionalfondsprojektet Grön BoStad[45]. Södertörns högskola och Stockholms universitet kan även bidra med kompetens inom bl.a. humaniora, samhällsvetenskaper och social innovation. Under 2000-talet har miljöteknik- och cleantech-företag utvecklats inom flera nischer, men det finns utvecklingspotential och behov av demoprojekt inom t.ex. förnybara bränslen (solceller, vätgas, biomassa från skogen, mm), användning av ny teknik (AI, ML) och energilagring som inte belastar elnätet. Här har både akademi och forskningsinstitut en viktig roll. En mer hållbar stadsutveckling kan även bidra till att minska inomregionala skillnader i folkhälsa, genom minskade luftföroreningar och positiva hälsoeffekter vid cykling. En fortsatt satsning på klimat- och miljöinsatser för hållbar stadsutveckling ligger väl i linje med FN:s globala hållbarhetsmål, EU:s målsättningar inom strukturfondsprogrammet, RUFS 2050 samt Region Stockholms, kommunernas, näringslivets och forskningens ambitioner.

Administrativ kapacitet, styrning och förenklingsåtgärder

Ansvaret för att skriva fram och förvalta arbetet med den europeiska regionalfondsprogrammet i Stockholmsregionen ligger på Region Stockholm, som en del av uppdraget som regionalt utvecklingsansvarig sedan 1 januari 2019. Region Stockholm medverkade i genomförande av strukturfondsprogrammen under programperioden 2014–2020. En extern uppföljning och intern genomlysning av lärdomar från denna period har genomförts under 2020 till stöd för formering av organisation och styrning under kommande programperiod.

Företagsfrämjande insatser förväntas ske både i form av direkta och indirekta insatser. Tillämpning av Lagen om offentlig upphandling och statsstödsregler kommer att beaktas vid bedömningen av respektive projekt. För att underlätta för företag och projektägare har Region Stockholm ställt sig bakom de förslag till förenklingsåtgärder som tidigare presenterats av Tillväxtverket.[46]

Synergier med andra fonder och program

Det kommande *nationella regionalfondsprogrammet* för programperioden 2021–2027 har en tematisk inriktning som kompletterar regionalfondsprogrammet i Stockholm. Det nationella programmets fokus på hållbar stadsutveckling, finansiella instrument och gränsöverskridande samarbete inom forskning och innovation, innebär goda möjligheter till synergier.

Det finns en uttalad ambition om nära samverkan med *Europeiska Socialfonden* (ESF+). Inom t ex. en hållbar stadsutveckling kan ESF+ bidra till att främja såväl en ökad social hållbarhet, som en mer koldioxidsnål och cirkulär ekonomi, där olika målgrupper[47] inkluderas. Samordningen med ESF+ är även viktig för att nyttja den resurs som mångfalden i regionens befolkning utgör och för att individer[48] som idag står utanför arbetsmarknaden ska få möjlighet att hitta arbetstillfällen. Programmen kan genom ökad dialog och informationsutbyte komplettera och stärka varandra, eftersom ESF+ kan skala upp mindre satsningar på kompetensförsörjning inom ERUF[49].

---

[44] T.ex. mellan offentliga aktörer, allmännyttiga bostadsbolagen och privata aktörer i byggbranschen.
[45] Inom projektet genomfördes insatser för att utveckla miljötekniksektorn, exempelvis genom test- och demoanläggningen Gröna Solberga och utveckling av ett dynamiskt upphandlingssystem för solceller. Läs mer på https://www.gronbostadstockholm.se/
[46] Yttrande över konsekvensutredning och förslag till ändring av Tillväxtverkets föreskrifter om stöd från de regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet (Dnr RS 2019–0328)
[47] Se fotnot 10
[48] Se fotnot 10.
[49] Ökad digitalisering och automatisering, grön kompetens, gröna arbetstillfällen och grön ekonomi, såsom kompetensutveckling med miljöinriktning och ny teknik, föreslås få särskilda avsatta medel inom särskilt mål vi) i ESF+ men adresserar inte särskild spets- och specialistkompetens i mindre skala.

Stockholms län har en stor och levande landsbygd och skärgård[50]. Det är viktig att utveckla samspelet mellan regionens urbana miljöer och landsbygden, exempelvis genom bättre möjligheter till arbete och företagande för personer som vill bo och verka på landsbygden. Det finns också en potential att få fler och växande innovativa företag på landsbygden. Regionalfondsprogrammet i Stockholm bör därför löpande stämma av möjligheten att samordna insatser med genomförandestrategin för *Landsbygdsprogrammet* (samt *Havs- och fiskeriprogrammet*) i Stockholms län.

Inom forskning- och innovationsområdet finns god potential att utveckla samverkan inom flera s.k. missions i det nya forskningsprogrammet Horisont Europa, exempelvis kring life science (cancer), klimatneutrala och smarta städer, samt satsningar på hav och livsmedel[51]. Stockholmsregionens ambitioner kring miljö- och klimatfrågor ligger även väl i linje med EU-kommissionens ambitioner inom den s.k. Gröna given och LIFE+. Synergier kan även utvecklas med andra program som Interreg Europa, Digitala Europa, mfl.

Politiska mål och inriktning för Regionalfonden i Stockholms län

För att på ett effektivt sätt kunna bidra till målen i Europa 2020, Agenda 2030, den svenska regeringens samt regionala och lokala målsättningar har Regionalfondsprogrammet i Stockholm ambition om tydlig tematisk koncentration som kan skapa synergier mellan olika områden. Ett helhetsperspektiv kan stärka regionens sociala och ekonomiska utveckling, liksom övergången till en grön och koldioxidsnålekonomi, och samtidigt utgöra drivkraft för, stärkt forskning, innovation och fler växande konkurrenskraftiga företag inom exempelvis miljötekniksektorn.

Motivering för valet av politiska mål och särskilda mål

Motivering avseende politiska mål och särskilda mål, enligt referens i Artikel 17 (3)b.

Tabell 1

Politiskt mål	Särskilt mål	Motivering
1. Smartare Europa	i) Förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik	Stockholmsregionen är en av världens mest innovativa ekonomier. Men för att även i framtiden spela en viktig roll för Sveriges och Stockholmsregionens internationella konkurrenskraft fordras fortsatta satsningar. Genom att stärka små och medelstora innovativa företags innovationsförmåga och utveckla innovationsfrämjande strukturer i Stockholmsregionens ökar möjligheterna till transformation och kommersialisering av idéer samt behovsdriven innovation i form av nya varor och tjänster inom prioriterade områden (smart specialisering). Det finns även möjligheter att bidra till minskad miljö- och klimatbelastning genom insatser för en mer cirkulär ekonomi.
	ii) Säkra nyttan av digitaliseringen för invånare, företag och myndigheter	Stockholmsregionen har en stark position inom IKT, tech och digitala näringar. Samtidigt står andra delar av näringslivet inför stora utmaningar, bl.a. behoven av omställning bland underleverantörer inom tillverkningsindustri och ökande krav på digitalisering inom hälso- och sjukvård samt omsorg. Även inom andra delar av samhället är

[50] Region Stockholm (2018), Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen 2018:2
[51] https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme_en

		kompetensen för att tillämpa de nya digitala lösningar som utvecklas begränsad. Region Stockholm, kommuner, myndigheter och andra offentliga aktörer behöver göra insatser för att utveckla och underlätta tillgången till tillgängliga digitala lösningar inom prioriterade områden. För att stärka samarbetet mellan regionens aktörer finns ambitioner om att koppla regionala noder till EU:s program Digitala Europa.
	iii) Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft	Nyföretagandet i Stockholmsregionen är relativt starkt, men stödet för transformation från idéer till etablering, kommersialisering och tillväxt av små och medelstora innovativa företag behöver stärkas för att ge både kvinnor och män, oavsett härkomst och funktionsförmåga, och företag ökade möjligheter. Det handlar bl.a. om marknadskompletterande kapitalförsörjning i tidiga skeden, rådgivning och stöd för affärsutveckling och internationalisering inom prioriterade områden (smart specialisering). Men det handlar även om att utveckla ett regionalt innovations- och företagsfrämjande system, med tydligare roller och en mer långsiktig finansiering.
	iv) Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap	Ett av de största tillväxthindren för små och medelstora företag är tillgången på relevant kompetens. Många mindre företag har svårt att konkurrera med större företag om attraktiva kompetenser inom bristyrken, t.ex. mjukvaruutvecklare Andra saknar kritisk kompetens för verksamhetens utveckling, t.ex. produktionskompetens. Detta försvårar möjligheterna till innovation och tillväxt inom prioriterade sektorer (smart specialisering). Det finns därför behov av insatser för att dels identifiera kompetensbehov inom regionens smarta specialiseringsområden, dels utveckla relevanta kompetenshöjande insatser på olika nivåer. Det finns även behov av ökad kompetens för att på ett effektivt sätt driva och utveckla Stockholmsregionens arbete med smart specialisering.
2. Grönare och koldioxidsnålare Europa	i) Främja energieffektivitet	Stockholmsregionen är en energieffektiv region, men står genom sin storlek för en ansenlig del av landets energiförbrukning p.g.a. tät bebyggelse i stadskärnor, hög ekonomisk aktivitet och befolkningstillväxt. Förutom transporter står fastighetssektorn för den största energianvändningen. Det innebär att utmaningarna är störst inom regionens urbana delar. Energieffektivisering är centralt även ur kapacitetssynpunkt, då elnäten har svårt att klara av all den verksamhet som bedrivs. Genom utveckling av pilotprojekt i samverkan med forskning och näringsliv, kan offentliga aktörer

		bidra till utveckling och spridning av innovationer t.ex. inom miljöteknik och cleantech, som i senare skede kan skalas upp med annan finansiering eller upphandlas, implementeras och spridas i större skala. Små och medelstora företag kan även bidra med innovationer för t.ex. minskade transporter i stadsmiljöer, utveckling av ekosystemtjänster och mer hållbar produktion. Det kan t.ex. gälla energi- och resurseffektiva produktionsprocesser genom nya material och ökad digitalisering t.ex. inom livsmedel, byggsektorn och tillverkningsindustrin.
	viii) Främja hållbar multimodal mobilitet i städerna	En funktionell, kapacitetsstark infrastruktur för transporter är nödvändig för både invånare och näringsliv. Tät bebyggelse och befolkningstillväxt ställer krav på ökad kapacitet i transportsystemet. Det finns behov av att utveckla hållbara transportlösningar som främjar kollektivtrafik och multimodal mobilitet, vilket kan bidra till minskad trafik i stadskärnorna och energieffektivisering. Det senare är centralt ur kapacitetssynpunkt. Stockholmsregionens regionalfond kan inte finansiera större investeringar i infrastruktur, men det finns möjligheter att genomföra pilotprojekt, som i senare skede kan skalas upp med annan finansiering eller upphandlas, implementeras och spridas. Det finns t.ex. behov av nya mobilitetslösningar för närleveranser, cykelfrämjande åtgärder, utbyte av data och digitala lösningar för kombinationsresor. Det kan även behövas beteendeförändrade insatser, t.ex. information, nudging och utbildning. Företag och akademi har en central roll för att utveckla nya innovativa lösningar, medan kommuner och andra offentliga aktörer är viktiga behovsägare.

Referens Artikel 17(3)

Kapitel 2 Prioriteringar (inväntar besked om PO2.8)

Referens: Artikel 17(2)) samt 17(3)(c) CPR

Tabell 1 Programstruktur för Stockholm

ID	Namn på prioritering (avsnitt 2.1) (300 tecken)	Tek-niskt stöd	Beräknings-grund	Fond	Stödd region-kategori	Valt särskilt mål
1	Politiskt mål 1	Nej		*ERDF*	Mer utvecklade	i)
1	Politiskt mål 1	Nej		*ERDF*	Mer utvecklade	ii)
1	Politiskt mål 1	Nej		ERDF	Mer utvecklade	iii)
1	Politiskt mål 1	Nej		ERDF	Mer utvecklade	iv)
2	Politiskt mål 2	Nej		ERDF	Mer utvecklade	i)
2	Politiskt mål 2	Nej		ERDF	Mer utvecklade	viii)

2 A Prioriteringar (andra än tekniskt stöd)

Referens: Artikel 17.3d i-vi

2.A.1 **Politiskt mål 1: Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling**

En smartare Stockholmsregion genom transformering av idéer till innovationer och tillväxt av innovativa företag, ett väl fungerande företags- och innovationsfrämjande system med tydliga roller och långsiktig finansiering, en fortsatt stark digitalisering och tillgång till kompetens inom strategiskt viktiga områden.

2.A.2 Särskilt mål i) Förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik

2.A.2.1 Fondernas interventioner

- **Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)**

Forskning, utveckling och innovation har högsta prioritet för att Stockholmsregionen ska behålla sin ställning som en av Europas ledande innovationsregioner. Fler små och medelstora företag behöver medverka i FoU och utveckla innovation som kan bidra till både tillväxt och lösning på regionala utmaningar. Stockholmsregionen har starka ekosystem inom flera områden, som tillsammans kan bidra till utveckling inom regionens prioriterade områden för smart specialisering; hälsa och life science, IKT/tech/digitalisering, industriell omvandling/hållbar produktion och smart/hållbar stadsutveckling. Det är viktigt att fortsätta utvecklingen av regionens ekosystem genom samarbeten och stärkt innovationsförmåga för att öka tillväxtförutsättningarna i små och medelstora innovationsföretag och säkerställa den långsiktiga attraktionskraften på investeringar och talanger till Stockholmsregionen.

Interventionerna inom prioriteringen ska bidra till att möta två av regionens utmaningar;

- att öka förutsättningarna för forskning- och behovsdriven innovation, etablering av nya innovationsbaserade företag och stärkt tillväxtförmåga i små och medelstora företag inom prioriterade områden
- att stärka det regionala innovationsfrämjande systemet genom ökad samverkan, tydligare roller och resurser för utveckling och kommersialisering av nya idéer i form av innovationer (t.ex. nya produkter, tjänster och processer)

Företagsstödjande insatser
020 Direkta stöd till innovationsprocesser i små och medelstora företag (processer, organisation, marknadsföring, gemensamt skapande, användar- och efterfrågestyrd innovation). Insatserna kan ske i form av rådgivning, finansiellt stöd inom ramen för stadsstödregler, nätverkande, mm för att öka förutsättningarna att forskning och idéer i nystartade eller små och medelstora innovationsföretag kommersialiseras och implementeras.

Ett speciellt fokus bör läggas på användar- och efterfrågestyrd innovation inom prioriterade områden för smart specialisering, som hälso- och sjukvård, industriell omställning mot hållbar produktion, energieffektivisering, miljö- och klimatfrågor för hållbar stadsutveckling, samt utveckling av innovationer baserat på avancerad teknik inom IKT-området (AI, robotik, mm).

Stödjande strukturer
021 Tekniköverföring och samarbete mellan företag, forskningscentrum och sektorn för högre utbildning

För att kunna erbjuda stöd till innovationsprocesser i små och medelstora företag krävs insatser från intermediärer, som kan utveckla modeller för att hantera urvalsprocesser, förmedla finansiering och

erbjuda stöd, råd och kompetenshöjande insatser. I vissa fall kan intermediärerna utgöras av representanter för akademi eller forskningsinstitut, i andra fall kan det handla om aktörer i det innovationsfrämjande systemet i regionen. Idag består det innovationsfrämjande systemet i regionen av många, men ofta underfinansierade aktörer. En mer långsiktig utvecklingen av regionens samverkanplattformar, där aktörer inom bl.a. forskning, näringsliv och offentlig sektor gemensamt kan diskutera och identifiera behov av konkreta insatser, kan även uppmuntra till behovsdriven innovation inom Stockholmsregionens prioriterade områden (smart specialisering).

023 Forsknings- och innovationsprocesser, tekniköverföring och samarbete mellan företag som är inriktade på cirkulär ekonomi

Som en del av ambitionen om hållbar stadsutveckling bör insatser även genomföras för att öka övergång mot en mer cirkulär ekonomi. För att lyckas med detta krävs smartare design och produktion samt mer hållbara konsumtionsmönster. Här finns också behov av beteendeförändrade insatser genom information och utbildning. Men för en övergång till en mer cirkulär ekonomi krävs insatser från många aktörer, från privata företag och sociala entreprenörer till forskning och offentlig sektor. Den senare kan genom att ställa tydliga krav, både i upphandlingar och egna verksamheten, bidra till en omställning till cirkulär ekonomi, med nya affärsmodeller och smarta lösningar, som skapar förutsättning för internationella konkurrensfördelar,

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Den huvudsakliga målgruppen är idéägare[52] samt små och medelstora innovationsföretag, inklusive innovativa sociala företag, med verksamhet som kopplas till Stockholmsregionens strategi för smart specialisering. Men för att nå företagen behövs insatser för att utveckla innovationsstödjande strukturer. Fokus bör ligga på att stärka och utveckla befintliga strukturer, exempelvis inkubatorer, science parks, innovationskontor och andra samverkansplattformar inom prioriterade områden. Om sådana saknas kan det bli nödvändigt att etablera nya innovationsfrämjande strukturer.

- **Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination[53]**

I utlysning av projektmedel kommer perspektiven jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering att lyftas för att säkerställa att sökanden på ett genomgripande sätt förklarar hur de avser att adressera samtliga jämlikhetsaspekter[54] inom projektets ram. Dessa perspektiv kommer sedan att vara en del i bedömningen av inkomna projektansökningar.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användningen av territoriella verktyg**

Inga sådana planer i nuläget.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Åtgärder som kan komma i fråga är utbyte av erfarenheter och samverkan med andra regionalfondsprogram i Sverige och Europa med liknande inriktning i sina strategier för smart specialisering. Stockholmsregionen avser att prioritera och vidareutveckla de interregionala och

[52] Här ska vi särskilt omhänderta samtliga jämställdhetsaspekter såsom att alla ska ges samma möjligheter, rättigheter och skyldighet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.
[53] Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
[54] Med samtliga jämställdhetsaspekter avses att alla ska ges samma möjligheter, rättigheter och skyldighet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

transnationella kontaktytor som redan är etablerade Idag utgör exempelvis Stockholm-Uppsala en funktionell region inom hälsa/life science och avancerade material och det har under senare år etablerats ett starkt samarbete kring fordonsindustrin i Mälardalen (Östra Mellansverige). Inom prioriterade områden som hållbar stadsutveckling, digitalisering, life science, hållbar produktion och avancerade material, kan det även bli aktuellt att diskutera FoI-samarbeten inom ramen för det nationella regionalfondsprogrammet. Möjligheter att etablera synergier med andra nationella och europeiska program som ESF+, Östersjöstrategin, Urbact, Interreg-program, Horisont Europa, Digitala Europa med flera. Stockholmsregionen planerar även att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Inte aktuellt.

2.A.2 Särskilt mål ii) Säkra nyttan av digitaliseringen för invånare, företag och myndigheter

2.A.2.1 Fondernas interventioner

- **Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)**

Målet för den nationella digitaliseringsstrategin är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter och här har Stockholmsregionen en stark position. Genom att utnyttja regionens styrkeområde inom IKT/tech/digitalisering möjliggörs utveckling och implementering av nya lösningar till nytta för nya kundgrupper, exempelvis för att understödja en industriell omvandling av länets små och medelstora företag och för att möjliggöra en effektivisering av besöksnäringen.

Men digitalisering är viktigt även inom andra delar av samhället. Att det behövs nya digitala lösningar inom hälso- och sjukvård har blivit allt tydligare under covid-19--pandemin. Men digitalisering är även nödvändig för att möjliggöra en smart och hållbar stadsutveckling. Här har offentliga aktörer en viktig roll som kunder och kravställare. För att stärka samarbetet mellan regionens aktörer finns ambitioner om att koppla regionala noder till EU:s program för Europeiska Digitala Innovationshubbar.

Interventionen ska bidra till att möta två av regionens utmaningar; att öka tillväxtförmågan i små och medelstora innovationsföretag genom digitalisering genom att stärka de regionala strukturerna för efterfrågan, utveckling och implementering av nya digitala lösningar.

Stödjande strukturer
012 It-tjänster och tillämpningar för digitala färdigheter och digital integration

Här ingår möjligheten att medfinansiera utveckling och implementering av nya digitaliserade tjänster, t.ex. genom etablerade samverkanplattformar. Insatserna kan göras inom regionens smarta specialiseringsområden, exempelvis genom behovsdriven efterfrågan inom hållbar stadsutveckling och hälsa, vård och omsorg. Dessa insatser kan bidra till nya företag och affärsmöjligheter inom regionens styrkeområde IKT, tech och digitalisering, samtidigt som dessa får möjlighet att utveckla innovationer och nya lösningar till nytta för andra branscher och samhället i stort. Här finns även möjligheter att bidra till ökad utnyttjande av digitaliseringens möjligheter genom stöd, nätverkande och information till små och medelstora företag.

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Den huvudsakliga målgruppen är de som driver små och medelstora företag inom IKT, tech och digitalisering, som kan erbjudas möjligheter att utveckla och kommersialisera nya digitala lösningar genom behovsdriven innovation, i samverkan med aktörer inom näringsliv (t.ex. tillverkningsindustri och nya kundgrupper som exempelvis besöksnäringen), akademi eller offentlig sektor. Men för att nå dessa grupper måste insatser göras genom samverkansplattformar, eventuella europeiska digitala innovationshubbar (EDIH) och offentliga aktörer med verksamhet som kan kopplas till Stockholmsregionens strategi för smart specialisering och riktar sig till små och medelstora företag. Insatser kommer därför att behövas för att stärka dessa strukturer.

- **Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination[55]**

I utlysning av projektmedel kommer perspektiven jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering att lyftas för att säkerställa att sökanden på ett genomgripande sätt förklarar hur de avser att adressera samtliga jämlikhetsaspekter[56] inom projektets ram. Dessa perspektiv kommer sedan att vara en del i bedömningen av inkomna projektansökningar.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användningen av territoriella verktyg**

Inga sådana planer i nuläget.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Åtgärder som kan komma i fråga är fortsatt utbyte av erfarenheter inom Interreg Europe och utveckling av samverkan med andra regionalfondsprogram i Sverige och Europa med liknande inriktning i sina strategier för smart specialisering. Goda möjligheter att samverka med andra nationella och europeiska regioner, exempelvis genom fortsatt samverkan för att inom ramen för Digitala Europa etablera tematiska EDIH (Europeiska digitala innovationshubbar) inom prioriterade områden, som IKT och hälsa/life science. Förstärka fondsamverkan med ESF+ och undersöka möjligheter till synergier med andra nationella och europeiska program som Östersjöstrategin, Horisont Europa med flera. Stockholmsregionen planerar även att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Inte aktuellt.

[55] Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
[56] Med samtliga jämställdhetsaspekter avses att alla ska ges samma möjligheter, rättigheter och skyldighet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

2.A.1 **Politiskt mål 1; Ett smartare Europa**

2.A.2 Särskilt mål iii: Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft

2.A.2.1 Fondernas interventioner

Nyföretagandet i Stockholmsregionen är relativt starkt, men stödet till utveckling och tillväxt av små och medelstora innovativa företag behöver stärkas för att ge alla, oavsett könstillhörighet, härkomst, och företag ökade möjligheter till bl.a. kapitalförsörjning, kunskapsöverföring, internationalisering och affärsutveckling inom prioriterade områden (smart specialisering). Det behövs även riktade insatser för att forskning och idéer ska transformeras till nya, innovativa tillväxtföretag.

Direkta insatser mot företag
015 Affärsutveckling och internationalisering för små och medelstora företag

Regionens konkurrenskraft och förmåga att skapa nya företag och arbetstillfällen är beroende av kapaciteten att utveckla innovationer i form av nya produkter, tjänster och affärsmodeller. Detta kräver bl.a. initiativförmåga, kunskap och kapital. Insatserna inom programmet bör därför sträva efter att stärka förmågan hos de entreprenörer och företag i regionen som har förutsättningar att bidra till utveckling och kommersialisering av innovationer. En viktig del i detta är att stödja och uppmuntra samarbetsprojekt mellan sektorer för att främja kunskapsutbyten.

Genom att rikta in medlen mot affärsutveckling och internationalisering för små och medelstora företag (015) kan nya möjligheter till kunskapshöjning och specialisering erbjudas vilket kan bidra till omställning, nya affärsmodeller samt tillväxt och internationalisering. De direkta insatserna mot företag kan bestå i en breddning eller uppväxling av affärsutvecklingscheckar eller genom kapitalförsörjning.

Även marknadskompletterande kapitalförsörjning i tidiga skeden och inom vissa kapitalintensiva sektorer är viktig för tillväxtföretagen. En stor andel av landets nya innovativa företag startas i Stockholmsregionen, men bristen på finansiering har i många fall resulterat i att företag köpts upp och förlagt sin expansion i andra regioner och länder. Det finns därför skäl att i regionalfondsprogrammet genomföra insatser för att möjliggöra tillväxt för företagen i Stockholmsregionen. Att insatserna bidrar till ett ökat inflöde även av privat riskkapital i det regionala innovationssystemet är viktigt för Stockholmsregionens konkurrenskraft.

Utveckling av stödstrukturer
017. Avancerade stödtjänster för små och medelstora företag och grupper av sådana företag (inklusive ledning, marknadsföring och design)

Det finns i Stockholmsregionen ett förhållandevis väl utbyggt stödsystem för nyföretagande och stöd i tidiga skeden. Däremot är resurserna inom det innovations- och företagsfrämjande systemet svagare när det gäller stöd till innovationsbaserade startup-bolag och befintliga företag i tillväxtprocesser. Genom att rikta in medlen mot avancerade stödtjänster för SMF och grupper av sådana företag (inkl. ledning, marknadsföring och design) finns en ambition att möta utmaningarna avseende företagens tillväxt och konkurrenskraft.

En viktig del i detta är att stödja processen för kommersialisering av innovationer, affärsutveckling och förmåga att växa sett ur ett internationellt perspektiv. Detta kan bland annat göras genom att erbjuda stöd till företag genom regionala innovations- och företagsfrämjande aktörer och stödstrukturer som kommit att vidareutvecklas och kopplas samman under programperioden 2014–2020.

- **De huvudsakliga målgrupperna**

De främsta målgrupperna utgörs av små och medelstora företag som är verksamma inom branscher som kan betecknas som Stockholmsregionens styrkeområden och omfattas av regionens strategi för smart specialisering, exempelvis life science, IKT/tech, fordonsindustri och miljöteknik.

Ett flertal av dessa branscher präglas av en lång kommersialiseringsprocess och beskrivs ofta utgöra en stor risk för investerare. Därmed är det av vikt att företag och innovatörer inom områden som life science och miljöteknik får tillgång till riskvilligt kapital.

Små och medelstora företag inom fordonsindustrin har i stor grad påverkats av den stora omställning som industrin står inför. För dessa företag behövs en kunskapshöjning, vidareutbildning och nätverk för att möta omställningen.

- **Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination**[57]

I utlysning av projektmedel kommer perspektiven jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering att lyftas för att säkerställa att sökanden på ett genomgripande sätt förklarar hur de avser att adressera samtliga jämlikhetsaspekter[58] inom projektets ram. Dessa perspektiv kommer sedan att vara en del i bedömningen av inkomna projektansökningar.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användningen av territoriella verktyg**

Inga planer på detta i nuläget!

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Åtgärder som kan komma i fråga är utbyte av erfarenheter och utveckling av samverkan med andra regioner i Sverige och Europa med liknande inriktning i sina strategier för smart specialisering. Här finns en stor potential att vidareutveckla samarbetet inom den funktionella regionen inom Östra Mellansverige. Förstärka fondsamverkan med ESF+ och undersöka möjligheter till synergier med andra nationella och europeiska program som Östersjöstrategin, Interreg-program, Digitala Europa, Horisont Europa med flera, beroende på frågeställning. För ökad export kommer internationella samarbeten som Enterprise Europe Network, EU SME Support, Business Sweden Swecare m fl att utnyttjas. Stockholmsregionen planerar även att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Marknadskompletterande riskkapital

[57] Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
[58] Med samtliga jämställdhetsaspekter avses att alla ska ges samma möjligheter, rättigheter och skyldighet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

2.A.2 Särskilt mål iv) Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap

2.A.2.1 Fondernas interventioner

- **Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)**

Under senare år har kompetensförsörjningen enligt Tillväxtverket varit ett av de viktigaste tillväxthinder för små innovativa företag i Sverige och Stockholmsregionen. De små och medelstora företagen har svårt att konkurrera om kompetens inom bristyrken, där större företag kan erbjuda bättre villkor. Redan idag finns stora svårigheter vid rekrytering av exempelvis mjukvaruutvecklare och inom produktionssidan finns bristande kompetens bland många unga innovativa företag.

Kompetensarena Stockholm (KAS) har utvecklat en modell för att identifiera behov av insatser för kompetensförsörjning på alla utbildningsnivåer. Modellen har testats för fem branscher, men kommer att breddas och kan få betydelse för att identifiera behov av kompetensutvecklande insatser i linje med smart specialisering.

För utveckling och genomförande av kompetensinsatser behöver relevanta utbildningsaktörer på olika nivåer involveras, exempelvis akademi, yrkeshögskolor, m.fl. Det kan även bli aktuellt med insatser för att säkerställa kompetens för långsiktigt arbete med att utveckla och implementera Stockholmsregionens strategi för smart specialisering.

Stödjande strukturer
016. Utveckling av färdigheter för smart specialisering, industriell omvandling och entreprenörskap

Insatserna handlar om att stärka regionala strukturer för att identifiera kompetensbehov inom prioriterade områden (smart specialisering) och utveckla kompetensförsörjningsinsatser samt erbjuda dessa till företag och andra relevant aktörer.

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Den huvudsakliga målgruppen är små och medelstora företag med verksamhet som kopplas till Stockholmsregionens strategi för smart specialisering. Men för att nå dessa företag kommer insatser att krävas för att utveckla kompetensstärkande infrastruktur., Fokus bör ligga på att stärka och utveckla befintliga strukturer, exempelvis projekt Kompetensarena Stockholm (KAS) i arbetet med att identifiera behov och utveckla kompetensinsatser inom relevanta spetskompetenser och bristyrken på olika nivå för prioriterade områden (smart specialisering). Det finns även skäl att utveckla den regionala kompetensen för att koordinera och utveckla arbetet med smart specialisering i Stockholmsregionen.

- **Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination[59]**

I utlysning av projektmedel kommer perspektiven jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering att lyftas för att säkerställa att sökanden på ett genomgripande sätt förklarar hur de avser att adressera samtliga jämlikhetsaspekter[60] inom projektets ram. Dessa perspektiv kommer sedan att vara en del i bedömningen av inkomna projektansökningar.

[59] Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
[60] Med samtliga jämställdhetsaspekter avses att alla ska ges samma möjligheter, rättigheter och skyldighet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användningen av territoriella verktyg**

Inga sådana planer i nuläget.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Goda möjligheter att samverka med andra regioner i Sverige och Europa med liknande inriktning i sina strategier för smart specialisering, framför allt inom Östra Mellansverige, som redan idag utgör en del av den funktionella regionen för exempelvis fordonsindustri och life science. Förstärka fondsamverkan med ESF+ och undersöka möjligheter till synergier med andra nationella och europeiska program, som Östersjöstrategin, Interreg-program, med flera. Stockholmsregionen planerar även att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Inte aktuellt.

2.A.1 **Politiskt mål 2: Ett grönare och koldioxidsnålare Europa**

En grön hållbar stadsutveckling med minskad energiförbrukning och klimatpåverkan är viktigt för Stockholmsregionens framtid. Detta gäller inte minst i de tätare delar som utgörs av de centrala regiondelarna och de åtta regionala stadskärnorna med omland och där miljö- och klimateffekterna av bebyggelse och transporter är störst. Interventionerna adresserar i första hand utmaningen om minskad miljö- och klimatpåverkan i stadsmiljöer, men skapar även möjligheter för behovsdriven innovation i små och medelstora företag och en förstärkning av samverkansstrukturer inom miljö- och klimatområdet.

2.A.2 Särskilt mål i) Främja energieffektivitet

2.A.2.1 Fondernas interventioner

- **Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)**

Trots en förhållandevis låg energianvändning per capita står Stockholmsregionen genom sin storlek för en ansenlig del av den totala energiförbrukningen i landet. Energiförbrukningen kommer främst från transporter, bebyggelsens uppvärmningsbehov samt tjänstesektorns elanvändning för kontorsdrift och belysning. Det innebär att utmaningarna är störst inom de urbana delarna av regionen, d.v.s. länets tätare miljöer i citykärnan och de åtta regionala stadskärnorna.

En hållbar stadsutveckling i Stockholmsregionen ställer stora krav på byggandet av nya och renoveringen av befintliga fastigheter. Energieffektiviserande åtgärder innebär en möjlighet till allmän genomlysning av fastigheter, vilket ofta leder till bättre inomhusklimat för boende/arbetande. Samtidigt är energieffektiviseringen central ur kapacitetssynpunkt, Stockholmsregionens elnät klarar inte av all verksamhet som kommer att bedrivas i framtiden. Elektrifieringen av transporter som ökar behovet av kapacitet i elnätet understryker behovet av att arbeta med energieffektivisering. Sammantaget har byggsektorn i regionen minst lika stor klimatpåverkan som transporter och det

finns utrymme för utveckling inom miljöteknik, där Sverige och Stockholm har en förhållandevis stark position. Under 2000-talet har flera miljöteknik- och cleantech-företag utvecklats i Stockholmregionen, med en relativ tyngdpunkt inom miljökonsulttjänster och områdena avfallshantering, energi- och resursåteranvändning/ effektivisering.

Interventionerna inom prioriteringen ska bidra till att möte regionens utmaning om minskad miljö- och klimatpåverkan för hållbar stadsutveckling.

Företagsstöd
027 Stöd till företag som tillhandahåller tjänster som bidrar till en koldioxidsnål ekonomi och motståndskraft mot klimatförändringar

Små och medelstora företag kan bidra till minskade koldioxidutsläpp och klimatförändringar i stadsmiljöer, exempelvis inom energieffektivisering av fastigheter, hållbara produktions- och byggprocesser och utveckling av ekosystemtjänster.

Stödjande strukturer
024 Energieffektivitet och demonstrationsprojekt i små och medelstora företag samt stödåtgärder.

Offentlig sektor har en viktig roll för att utveckla energieffektiva lösningar i pilotprojekt, tillsammans med akademi och näringsliv. I senare skede kan framgångsrika projekt eventuellt växlas upp med finansiering från nationella eller europeiska program eller upphandlas och implementeras i större skala. Genom regionalfonden skapas förutsättningar för medfinansiering av utvecklingsinsatser som annars kan vara svåra att genomföra. Genom rådgivande insatser kan vunna erfarenheter och innovationer även spridas till andra branscher, som fastighetssektorn, byggbranschen och tillverkningsindustrin.

047 Stöd till miljövänliga produktionsprocesser och resurseffektivitet i små och medelstora företag

Aktörer i Södertälje har påbörjat ett utvecklingsarbete med ambition om att etablera en nationell nod inom hållbar produktion. Här finns goda förutsättningar att bidra till en industriell omställning bland små och medelstora företag, inom olika branscher, t.ex. livsmedel, byggsektor och tillverkningsindustri, exempelvis genom utveckling av mer energi- och resurseffektiva produktionsprocesser, användning av nya material och ökad digitalisering.

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Målgrupper för insatserna är dels små och medelstora företag som kan utveckla innovationer som kan bidra till minskade koldioxidutsläpp, klimatförändringar och mer hållbar produktion, dels stödjande strukturer eller samverkanplattformar mellan t.ex. företag, offentlig sektor och akademi. Eftersom en stor del av energikonsumtionen kommer från bostäder och kontorsfastigheter blir byggbranschen och fastighetsägare inom privat och offentlig sektor viktiga, målgrupper för energieffektivisering. Offentliga aktörer och samverkansplattformar har även en viktig roll för att sprida resultat och erfarenheter till små och medelstora företag inom olika branscher.

- **Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination[61]**

I utlysning av projektmedel kommer perspektiven jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering att lyftas för att säkerställa att sökanden på ett genomgripande sätt förklarar hur de avser att

[61] Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

adressera samtliga jämlikhetsaspekter[62] inom projektets ram. Dessa perspektiv kommer sedan att vara en del i bedömningen av inkomna projektansökningar.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användningen av territoriella verktyg**

Inga sådana planer i nuläget.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Åtgärder som kan komma i fråga är fortsatt utbyte av erfarenheter inom Interreg Europe och utveckling av samverkan med andra regioner i Sverige och Europa med liknande inriktning i sina strategier för smart specialisering. Undersöka möjligheter att utveckla synergier med andra nationella och europeiska program som ESF+, Östersjöstrategin, Urbact, Interreg-program, Horisont Europa, Digitala Europa med flera. Stockholmsregionen planerar även att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Inte aktuellt.

2.A.2 Särskilt mål viii) Främja hållbar multimodal mobilitet i städerna

2.A.2.1 Fondernas interventioner

- **Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)**

Trots en förhållandevis låg energianvändning per capita står Stockholmsregionen genom sin storlek för en ansenlig del av den totala energiförbrukningen i landet. Transporter står, tillsammans med bebyggelsens uppvärmningsbehov och tjänstesektorns elanvändning för en stor del av energiförbrukningen, framför allt i länets tätare miljöer (citykärnan och de åtta regionala stadskärnorna).

En funktionell och kapacitetsstark infrastruktur för transporter är nödvändig för att grupper med olika behov och i hela regionen ska kunna nå viktiga samhällsfunktioner, arbetsplatser och bostäder och för att ge näringslivet goda förutsättningar för att utvecklas. Utifrån ett jämställdhets och icke-diskrimineringsperspektiv varierar förutsättningarna inom Stockholmsregionen. Horisontella urvalskriterier gäller för alla investeringsprioriteringar. De horisontella kriterierna hållbar utveckling, lika möjligheter och ickediskriminering samt jämställdhet mellan män och kvinnor ska beaktas i såväl planering som genomförande och uppföljning av projekt. Den förväntade befolkningsutvecklingen i regionen kommer att kräva ökad kapacitet i transportsystemet. Den täta bebyggelsen i Stockholmsregion ställer även krav på utvecklad kollektivtrafik och multimodal mobilitet för att minskad trafikflöden genom att utveckla nya alternativ för närleveranser (last mile delivery) av gods, t.ex. cykelbud och eldrivna leveranser i stadskärnorna. Detta har tydliggjorts under covid-19--pandemin, för att undvika ökat bilåkandet till följd av oro i kollektivtrafiken. För att möta klimatutmaningar finns därför ett stort behov av att hitta hållbara transportlösningar som främjar multimodal mobilitet.

[62] Med samtliga jämställdhetsaspekter avses att alla ska ges samma möjligheter, rättigheter och skyldighet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

Regionalfondsprogrammet i Stockholmsregionen kan inte möjliggöra mer omfattande investeringar i fysisk infrastruktur, men det finns möjligheter att genomföra pilotprojekt, som i senare skede kan skalas upp med annan finansiering eller upphandlas, implementeras och spridas. Det finns behov av nya mobilitetslösningar för närleveranser, cykelfrämjande åtgärder, utbyte av data, gemensamma betalningsmöjligheter för att underlätta byte mellan transportslag och digitala lösningar för kombinationsresor mm. Här har företag och akademi en central roll för att utveckla nya innovativa lösningar, medan kommuner och andra offentliga aktörer är viktiga behovsägare.

Miljöer/infrastrukturer
075 Infrastruktur för cykeltrafik
076 Digitalisering av stadstranporter
077 Infrastruktur för alternativa bränslen

- **De huvudsakliga målgrupperna**

Den huvudsakliga målgruppen är behovsägare inom kommuner och andra offentliga organisationer som i samverkan med akademi och näringsliv vill utveckla nya innovativa lösningar för multimodala persontransporter.

- **Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination[63]**

I utlysning av projektmedel kommer perspektiven jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering att lyftas för att säkerställa att sökanden på ett genomgripande sätt förklarar hur de avser att adressera samtliga jämlikhetsaspekter[64] inom projektets ram. Dessa perspektiv kommer sedan att vara en del i bedömningen av inkomna projektansökningar.

- **Indikation på särskilda territorier som fokuseras, inklusive planerad användningen av territoriella verktyg**

Inga sådana planer i nuläget.

- **Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder**

Åtgärder som kan komma i fråga är fortsatt utbyte av erfarenheter inom Interreg Europe och utveckling av samverkan med andra regioner i Sverige och Europa med liknande inriktning i sina strategier för smart specialisering. Undersöka möjligheter till synergier med andra nationella och europeiska program som Östersjöstrategin, Urbact, Interreg-program, Horisont Europa, Digitala Europa med flera. Stockholmsregionen planerar även att undersöka möjligheterna att nyttja komponent 5.

- **Den planerade användningen av finansieringsinstrument**

Inte aktuellt.

[63] Art 3 Fördraget om Europeiska Unionen (TEU), Art. 10 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (TFEU), art 5 TEU, Art 9 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
[64] Med samtliga jämställdhetsaspekter avses att alla ska ges samma möjligheter, rättigheter och skyldighet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder.

2.A.2.1.2 Indikatorer (Utkast, utvecklas i samråd med Tillväxtverket under hösten 2020)

Tabell 2: Aktivitetsindikatorer Stockholm

Prioritering	Särskilt mål	Fond	Region-kategori	ID	Indikator	Mått-enhet	Delmål 2024	Mål 2029
1	i)	ERDF	Mer utvecklade	RCO 01	Företag som får stöd (bidrag eller icke-ekonomiskt stöd)	Företag	5	15
1	i)	ERDF	Mer utvecklade		Organisationer som får stöd	Organisationer		
1	i)	ERDF	Mer utvecklade		Forskningsinstitut som deltar i gemensamma forskningsprojekt	Forskningsinstitut		
1	i)	ERDF	Mer utvecklade		Företag som samarbetar med forskningsinstitut	Företag		
1	ii)	ERDF	Mer utvecklade		Organisationer som får stöd (EDIH)	Organisationer		
1	iii)	ERDF	Mer utvecklade	RCO 01	Företag som får stöd (bidrag, finansierings-instrument eller ekonomiskt stöd)	Företag	80	200
1	iii)	ERDF	Mer utvecklade		Organisationer som får stöd	Organisationer		
1	vi)	ERDF	Mer utvecklade		Organisationer som får stöd	Organisationer		
2	i)	ERDF	Mer utvecklade	RCO 01	Företag som får stöd (bidrag eller icke-ekonomiskt stöd)	Företag		
2	i)	ERDF	Mer utvecklade		Organisationer som får stöd	Organisationer		
2	viii)	ERDF	Mer utvecklade		Investerade medel (regional medfinansiering)	MSEK	7	17

Delmål 2024 – artikel 2.11 anger att delmål är ett mellanliggande värde som ska uppnås vid en viss tidpunkt under programperioden för en indikator som ingår i ett särskilt mål

Mål 2029 – artikel 2.10 anger att mål är ett på förhand överenskommet värde som ska uppnås i slutet av programperioden för en indikator som ingår i ett särskilt mål.

Tabell 3: Resultatindikatorer Stockholm *(exempel)*

Prioritering	Särskilt mål	Fond	Regionkategori	ID	Indikator	Måttenhet	Baseline	Referens-år	Mål 2029	Källa (200)	Kommentar (200)
1	i)	ERDF	Mer utvecklade	RCR05	SMF som introducerar	SMF		2020		Projekt	Rapporteras vart tredje år

					produkt, process och tjänsteinnovationer						
1	i)	ERDF	Mer utvecklade		Privata investeringar som matchar offentligt stöd (bidrag)	MSEK					
1	i)	ERDF	Mer utvecklade	RCO 01	Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster	Organisationer					
1	i)	ERDF	Mer utvecklade		Användare av stödstrukturer	Företag					
1	ii)	ERDF	Mer utvecklade		Användare av nya och uppgraderade offentliga digitala produkter, tjänster och tillämpningar	Individer, företag					
1	iii)	ERDF	Mer utvecklade	RCO 01	SMF som utvecklar produkter, processer och tjänster	SMF					
1	iii)	ERDF	Mer utvecklade		Privata investeringar som matchar offentligt stöd (bidrag, finansieringsinstrument)	MSEK					
1	iii)	ERDF	Mer utvecklade		Användare av stödstrukturer	SMF					
1	iii)	ERDF	Mer utvecklade		Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster	Organisationer					
1	vi)	ERDF	Mer utvecklade		Användare av stödstrukturer	Individer och företag (?)					
2	i)	ERDF	Mer utvecklade	RCO 01	SMF som utvecklar produkter, processer och tjänster	SMF					
2	i)	ERDF	Mer utvecklade		Privata investeringar som matchar offentligt stöd (bidrag)	MSEK					
2	i)	ERDF	Mer utvecklade		Organisationer som utvecklar produkter, processer och tjänster	Organisationer					
2	i)	ERDF	Mer utvecklade		Användare av stödstrukturer	Företag					

2	viii)	ERDF	Mer utvecklade		Användare av miljöer/ infrastruktur	Individer, företag (?)					

Mål 2029 – artikel 2.10 anger att mål är ett på förhand överenskommet värde som ska uppnås i slutet av programperioden för en indikator som ingår i ett särskilt mål.

Artikel 17.3d ii, samt Art 37.2b

2.A.2.3 Vägledande fördelning av anslagna medel efter typ av intervention

Referens: Artikel 17.3d (vii) samt Annex 1, CPR

Tabell 4: Dimension 1 – interventionstyp

Stockholm

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Särskilt mål	Kod	Belopp (EUR)
1	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*i)*	*020*	*10%*
1	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*i)*	*021*	*5%*
1	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*i)*	*023*	*5%*
1	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*ii)*	*012*	*10%*
1	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*iii)*	*015*	*20%*
1	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*iii)*	*017*	*15%*
1	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*iv)*	*016*	*5%*
2	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*i)*	*027*	*5%*
2	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*i)*	*024*	*10%*
2	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*i)*	*045*	*5%*
2	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*viii)*	*075*	*3%*
2	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*viii)*	*076*	*3%*
2	*ERDF*	*Mer utvecklade*	*viii)*	*077*	*4%*

Tabell 5: Dimension 2 – finansieringsform

Stockholm

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Särskilt mål	Kod	Belopp (EUR)
1	*ERDF*	*Mer utvecklade*			

Tabell 6: Dimension 3 – territoriell genomförandemekanism och territoriell inriktning[65]

Stockholm, Småland och Öarna, Östra Mellansverige, Norra Mellansverige, Västsverige, Skåne-Blekinge

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Särskilt mål	Kod	Belopp (EUR)
1	*ERDF*	*Mer utvecklade*			

2 B Prioritering för Tekniskt stöd (TA)

Denna del av avsnitt 2 ansvarar Tillväxtverket för.

Referens: 17.3, 31-32[66] CPR

2.B.1 Prioritering för TA (Flat rates)

2.B.1.1 Fondens interventioner

- **Relaterade typer av åtgärder (Interventioner)**

[65] Koder för territoriell genomförandemekanism och territoriell inriktning återfinns i Annex I till CPR
[66] Enligt Appendix V för programmallen hänvisas till artiklarna 30(4) och 30(5) som inte finns i CPR. Tillväxtverkets uppfattning är att det handlar om art 31-32

- **De huvudsakliga målgrupperna**

2.B.1.2 Indikatorer

Tabell 2: Aktivitetsindikatorer

Prioritering	Särskilt mål	Fond	Region-kategori	ID	Indikator	Mått-enhet	Delmål 2024	Mål 2029

2.B.1.3 Indikativ fördelning enligt typ av intervention

Prioritering nr	Fond	Regionkategori	Kod	Belopp (EUR)

2.B.2 Prioriteringar för TA (finansiering inte kopplat till kostnader)

Här upprepas samtliga avsnitt ovan inklusive tabeller förutom de huvudsakliga målgrupperna samt tabell 2 Aktivitetsindikatorer.

Kapitel 3: Finansieringsplan

Regionerna ansvarar för avsnitt 3.2 Totala anslag per fond och nationell medfinansiering.

Regeringskansliet ansvarar för avsnitt 3.A Överföringar och bidrag samt 3.1 Anslag per år.

3.A Överföringar och bidrag

Referens: Artikel 17.3 f (i-iii), artikel 106.1-3, 10 och 21 CPR

☐	Programme amendment related to article 10, CPR (contributions to Invest EU)
☐	Programme amendment related to article 21, CPR (transfers to instrument under direct or indirect management between shared management funds)

Tabell 15: Contribution to InvestEU

	Regionkategori	Fönster 1	Fönster 2	Fönster 3	Fönster 4	Belopp
		(a)	(b)	(c)	(d)	(f)=(a)+(b)+(c)+(d)
ERDF	Mer utvecklade					
	Yttre randområden					

Tabell 16: Transfers to instrument under direct or indirect management

	Regionkategori	Instrument 1	Instrument 2	Instrument 3	Instrument 4	Instrument 5	Belopp
		(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
ERDF	Mer utvecklade						
	Yttre randområden						

Motivering för överföring av medel.

Tabell 17: Överföring mellan shared management funds – tabellen ackumulerar alla överföringsbelopp under programperioden.

		ERDF				ESF+				CF	EMFF	AMF	ISF	BMVI	Total
		More developed	Transition	Less developed	Outermost and northern sparsely populated	More developed	Transition	Less developed	Outermost						
ERDF	More developed														
	Transition														
	Less developed														
	Outermost and northern sparsely populated														
ESF+	More developed														
	Transition														
	Less developed														
	Outermost														
CF															
EMFF															
Total															

Motivering för överföring av medel.

3.1 Anslag per år

Tabellen nedan visar fördelning av fondens medel per år under hela programperioden. I beloppen inkluderas belopp som eventuellt överförts i enlighet till annan fond under ”shared management”.

Tabell 10: Anslag per år

Fond	Regionkategori	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2026	2027	2027	Totalt
							Utan flexibilitet	Med flexibilitet	Utan flexibilitet	Med flexibilitet	
ERDF	Mer utvecklade										
	Yttre randområden…										
Totalt											

Artikel 17.3f i.

3.2 Totala anslag per fond och nationell medfinansiering (Skrivs efter uppföljning med Tillväxtverket)

Tabell 11: Totala anslag per fond och nationell medfinansiering Åren 2021 – 2025 (Flat rate) MSEK

Politiskt mål nr el TA	**Prio**	**Unionens stöd (tot el offentligt)**	**Fond**	**Regionkategori**	**EU:s bidrag (a)=(b)+(c+(i)**	**EU:s bidrag**			**Nationellt bidrag (d)=(e+f)**	**Nationella bidraget**		**Totalt (g)=(a)+(d)**	**Medfinansieringsgrad (h)=(a)/(g)**
						EU (b)	EU(TA) (c)	Flexibilitet (i)		Offentligt (e)	Privat (f)		
PO1	1	Totalt	ERDF	Mer utvecklade	21 000	20 265	735		31 500	20 475	11 025	52 500	40%
PO2	2	Totalt	ERDF	Mer utvecklade	9 000	8 685	315		13 500	12 150	1 350	22 500	40%
PO3	3	Totalt	ERDF	Mer utvecklade	0				0				
Totalt				Mer utvecklade									

Artikel 17.3 f ii, 17.6 samt 31

Kapitel 4: Nödvändiga villkor

Tabell 12: Nödvändiga villkor

Nödvändiga villkor	Fond	Särskilt mål	Uppfyllnad av nödvändigt villkor	Kriterier	Uppfyllnad av kriterier	Hänvisning till relevanta dokument	Motivering
Politiskt mål 1	ERDF	i-vi)	Ja	1 Analys av flaskhalsar, mm	Ja	Se Näringslivs- och tillväxtstrategin för Stockholmsregionen, inklusive bilaga. Strategin utgör en operationalisering av den regionala utvecklingsstrategin (RUFS2050) och är ett vägledande strategiskt underlag för arbetet med hållbar regional tillväxt. Det är även styrdokument för det regionala utvecklingsarbetet samt Stockholmsregionens forsknings- och innovations-strategi för smart specialisering (S3).	1 000 tecken I arbetet för att löpande säkerställa uppdaterad analys av flaskhalsar gällande innovation, inklusive digitaliseringen, hänvisar Region Stockholm till den årliga utvärderingen av den regionala utvecklingsstrategin RUFS 2050, Läget i Stockholmregionen, och den därinom genomförda informationsinhämtningen. Vidare ämnar Region Stockholm inför utvärderingen av RUFS 2050 och inom ramen för strukturen för utveckling och implementering av regionens S3 förstärka inhämtningen av information från berörda innovations- och forskningsnoder samt övriga regionala innovationsaktörer, pågående projekt, uppdrag och, samarbeten.
		i-vi)		2 Organisation	Ja	Se ovan	Region Stockholm har som regionalt utvecklingsansvarig aktör i uppdrag att samordna insatser för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategins RUFS 2050, som operationaliserats i

							näringslivs- och tillväxtstrategin, inklusive smartspecialiseringsstrategin. Region Stockholm kommer löpande från 2021 att förstärka det operativa arbetet för smart specialisering och har en ambition att etablera en strategisk samverkan med representanter från akademi, näringsliv och offentlig sektor till stöd för arbetet.
		i-vi)		3 Uppföljning och utvärdering	Ja	Se ovan	Tillväxtverket har på nationell nivå ett uppdrag att utveckla övervaknings- och utvärderingsverktyg för att mäta och följa upp mål och resultat av smart specialiseringsstrategin. Dessa verktyg kommer att komplettera Region Stockholms årliga utvärdering av RUFS 2050, den årliga återrapporteringen av 1.1-fonderna samt den löpande redovisningen av berörda insatser, projekt och samarbeten inom ramen strategin för smart specialisering. I detta sammanhang är det också viktigt att insatser inom smart specialiseringsstrategin utformas på ett sätt som underlätta inhämtning, återkoppling samt utvärdering av kvalitativa och kvantitativa resultat från berörda projektägare.
		i-vi)		4 EDP (Entrepreneurial discovery	Ja	Se ovan	Stockholmsregionen har sedan 2015 arbetat med breda, inkluderade involveringsprocesser för smart

				processes)			specialisering och Region Stockholm säkerställer fortlöpande entreprenöriella processer. Genom att etablera och engagera regionala aktörer i nätverk, arbetsgrupper och andra insatser är syftet att utveckla en förtroendefull relation, inte minst med regionens innovations- och forskningsmiljöer. Allt för att identifiera behov och utvecklingsmöjligheter som kan förstärka regionens internationella konkurrenskraft inom valda spetsområden och bidra till att identifiera och utveckla nya spetsområden.
		i-vi)		5 Innovations-systems	Ja	Se ovan	Stockholmsregionens har ett relativt väl utvecklat innovationssystem. Det finns ett stort antal forsknings-, innovations- och företagsstödjande aktörer av olika karaktär. Många har en ägar- eller styrgrupp bestående av aktörer från olika sektorer och en uttalad inriktning mot en viss frågeställning eller sektor. Flera insatser är riktade mot geografiska forsknings- och innovationsmiljöer. Det finns behov av tydligare koordinering av det regionala innovationsstödjande systemet. Genom kartläggning och tydligare uppdrags-beskrivningar kommer Region Stockholm ta en tydligare roll för att identifiera,

							medfinansiera t ex in-kind och följa upp aktörer och samverkansplattformars verksamhet inom prioriterade områden. Eftersom Stockholmsregionen har begränsade regionala utvecklingsmedel, så har EU:s strukturfonder en viktig roll för att stärka innovationssystemet.
		i-vi)		6 Industriell omställning	Ja	Se ovan	Industriell omställning (industrial transition) är ett av fyra prioriterade områden i Stockholmsregionens strategi för smart specialisering. Stockholmregionen är landets näst största industrilän. Många av regionens små och medelstora företag står inför stora utmaningar, med krav på ökad elektrifiering, automatisering samt digitalisering för att säkerställa framtida konkurrenskraft. En nationell forsknings- och innovationsnod med fokus på hållbar produktion har etablerats i Södertälje och i Nykvarn pågår utveckling av ett testlabb inom elfordon. Industriell omställning ligger i linje med Stockholmsregionens styrkeområden inom bland annat IKT/digitalisering, material och miljöteknik och kan bidra till hållbar produktion inom flera sektorer, som t.ex. livsmedel, bygg och tillverkningsindustri.
		i-vi)		7 Internationell samverkan	Ja	Se ovan	Som ett litet exportberoende land har Sverige och även Stockholmsregionen

							historiskt varit starkt beroende av internationella samarbeten och marknader. Betydelsen av Stockholmsregionens internationella engagemang, roll i de globala värdekedjorna samt dess eventuella kommande lokalisering på regional nivå har accentuerats av covid-19-pandemin. Detta är av avgörande betydelse för såväl Stockholmsregionen som för hela Sveriges utveckling. Region Stockholm kommer tillsammans med regionala, kommunala, privata samt statliga aktörer att löpande följa det internationella arbetet för att utveckla breda internationella samarbeten, exempelvis genom exportsamverkan inom STHLM GLOBAL och för att säkerställa fortsatt internationell delaktighet, exempelvis i kommande EU-program som Horisont Europa, Europa Digital, Urbact och Interreg Europa.
Politiskt mål 2	ERDF	i)		Strategisk politisk ram för stöd till energieffektiv renovering av bostadshus och andra byggnader		Ansvar: Boverket, Energimyndigheten	Inväntar text från myndigheterna
		viii)		Övergripande transportplanering		Ansvar: Delat ansvar mellan Trafikverket och regioner	Tillväxtverket återkommer med en kontaktperson på Trafikverket.

				på lämplig nivå			Regionerna och Trafikverket får då tillsammans arbeta med att ta fram en text för respektive programområde. Jfr RUFS 2050 och Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2018–2029

Referens: Artikel 17.3 h och bilaga III, IV, CPR

Kapitel 5: Programmyndigheter

Regeringskansliet ansvarar för detta avsnitt.

Referens: Art 17.3 (j), 65, 78 CPR

Tabell 13: Programmyndigheter

Programmyndigheter	Namn	Kontakt	E-post
Förvaltande myndighet			
Revisionsmyndighet			
Organisation som erhåller utbetalningar från KOM			
Organisation -art 30(5)			

Kapitel 6: Partnerskap

Referens: Art 6 CPR och förordning (EU) nr 240/2014

Textavsnitt

10 000 tecken (exklusive mellanslag)

Vilka aktörer som deltagit i framtagande av programmet samt vilka som kommer engageras i genomförandet av programmet.

Framtagandet av programmet har skett i bred dialog med olika aktörsgrupper och avstämningar i en rad befintliga samverkansstrukturer i Stockholmsregionen. I det samlade arbetet har strategiskt viktiga samhällsutmaningar med tydliga behovsägare identifierats. Dessa utmaningar har relaterats till regionala styrkeområden inom akademi, näringsliv och offentlig sektor för att möjliggöra steg mot ett hållbart och väl förankrat programförslag i bred partnerskap. En viktig utgångspunkt i arbetet har varit Stockholmsregionens breda och konkurrenskraftiga näringsliv med tydliga styrkeområden som Life Science, IKT och tech, specialiserad industriell tillverkning, miljö- och materialteknik etc. De regionala styrkeområdena har dessutom i flera fall tydlig förankring i olika regionala forsknings- och innovationsmiljöer. Med detta som grund har breda regionala förankringsprocesser genomförts i syfte att etablera partnerskap inför både framtagandet av programmet som dess genomförande.

Framtagandet av programmet har letts av Region Stockholm med stöd av en regional programmeringsgrupp utsedd efter att Region Stockholm skickat en formell förfrågan till Länsstyrelsen i Stockholm, Stockholms stad och Storsthlm (samverkansorganisation för kommunerna i Stockholm län) om att utse representanter till programmeringsgruppen. Gruppen har även kompletterats med representanter för Tillväxtverket. Programmeringsgruppen har haft regelbundna möten under processen, medverkat vid ett stort antal regionala förankringsaktiviteter och fått möjlighet att bistå Region Stockholm i framskrivningen av programförslaget. Gruppen har även bidragit med spridning av inbjudningar till relevanta personer och sakområdesexperter inom respektive organisation.

Under maj-juni 2020 arrangerades åtta regionala seminarier, med utgångspunkt i relevanta teman och regionala styrkeområden i linje med EU-kommissions önskemål om smart specialisering:

- Life science 27/5
- Hållbar stadsutveckling 23/6
- SME konkurrenskraft och tillväxt 23/6
- Besöksnäringen 24/6
- Kompetensförsörjning inom smart specialisering 25/6
- Industriell omställning 25/6
- Grön omställning 25/6
- Digitalisering 26/6

Vid dessa möten medverkade ca 120 personer från ett 60-tal olika organisationer, Mötet om life science utgjorde en del i processen med att ta fram och förankra en regional life science-strategi i samverkan med Karolinska Institutet och andra aktörer inom forskning, vårdprofession, näringsliv och patienter. Mötet om kompetensförsörjning arrangerades i samverkan med socialfondsprojektet Kunskapsarena Stockholm (KAS), som har i uppdrag att samordna insatser för kompetensförsörjning på alla nivåer i

Stockholmsregionen.

Parallellt med detta redovisades förutsättningar och plan för arbetet med programmeringen i befintliga samverkansstrukturer strukturer:

- Stockholmsregionens exportsamarbete STHLM Global 28/5
- Strukturfondspartnerskap i Stockholm 4/6
- Ledningsgrupp för regional utveckling, Region Stockholm 5/6
- Beredningen för regional attraktionskraft, Region Stockholm 10/6 och 8/10
- Tillväxt- och regionplanenämnden Region Stockholm (politiskt forum)15/6

Remissversion av programförslag skickades ut för inhämtning av synpunkter från ett 70-tal organisationer (kommuner, myndigheter, regionala innovations- och näringslivsfrämjare, fackförbund, universitet och högskolor, mfl). Under remissperioden (26/8–9/10) arrangerades tre remissmöten, med fokus på kommuner, myndigheter respektive innovations- och näringslivsfrämjare mfl. Hittills har ca 50 personer anmält sitt deltagande.

Remissversionen har även (kommer att) presenterats för diskussion i följande befintliga samverkansstrukturer

- Storsthlms kommundirektörsmöte 28/8
- Styrgrupp för arbetet med framskrivning av en regional Näringslivs- och tillväxtstrategi, inklusive forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering 14/9
- Strukturfondspartnerskapet arbetsgrupp 30/9

Under programmeringsprocessen har dialoger har även förts med representanter för Stockholmsregionens Interreg program Central Baltic och för ansvarig för framskrivning av handlingsplan för det kommande socialfondsprogrammet ESF+.
Programmeringsansvariga vid Region Stockholm har medverkat vid de möten för erfarenhetsutbyten som arrangerats av Näringsdepartementet, liksom i de stödjande aktiviteter som arrangerats av Tillväxtverket (nationella tematiska seminarier, peer reviews, programmeringsSYNK, möten om interregional samverkan mellan Stockholm, ÖMS och NMS, samt (kommande) IndikatorSYNK).

Efter sammanställning av remissynpunkter, revidering och komplettering av programförslaget med kvarvarande delar från Tillväxtverket och Näringsdepartementet kommer det slutliga förslaget att presenteras för beslut i Region Stockholm genom enligt följande process:

- Beslut i Tillväxt- och regionplaneförvaltningen 23/11
- Beslut i Regionstyrelsen 24/11
- Beslut i Regionfullmäktige 8/12

Inför genomförandet av programmet finns goda möjligheter att bygga vidare på de erfarenheter som byggts upp under tidigare programperioder. Inför genomförandet av regionalfondsprogrammet 2014–2021 lanserades den s.k. Stockholmsmodellen. P.g.a. programmets begränsade storlek betonades vikten av koncentration av resurser genom

- Fokus på ett insatsområde; hållbar stadsutveckling (brett definierat)
- Önskemål om färre och gärna större projekt av strategisk karaktär än många små projekt, i syfte att öka förutsättningarna för mätbara effekter och stärka samverkan mellan regionens aktörer
- Insatser för tillväxt i befintliga företag

Inför utlysningar fattade regionala strukturfondspartnerskapet för regional- och socialfonden beslut om inriktning med utgångpunkt i identifierade regionala behov. I linje med kommissionens önskemål om smart specialisering genomfördes an kartläggning av regionala styrkeområden, som tillämpades för att klassificera utlysningar inom fem kategorier; insatser för en attraktiv, inkluderande, smart, hälsosam och grön stadsutveckling. En annan ambition i programmet gällde fondsamverkan, vilket dock visade sig vara svårt att genomföra i praktiken.

Till stöd för genomförandet hade strukturfondspartnerskap ett sekretariat och en beredningsgrupp med representanter för strukturfondspartnerskapets organisationer. Beredningsgruppen bistod sekretariatet i arbetet med mobilisering av aktörer i samband med utlysningar, insatser för lärande under programperioden och beredning av inkomna ärenden. I samband med uppföljning av programgenomförandet konstaterades vissa oklarheter avseende bl.a. rollfördelning mellan förvaltande myndigheter, beredningsgrupp, sekretariat och strukturfondspartnerskap. Under 2020 tillsatte strukturfondspartnerskapet därför en arbetsgrupp som presenterat ett förslag på förtydligande av roller.

- En viktig lärdom från föregående programperiod är vikten av tidig mobilisering inför utlysningar, för att identifiera och informera regionala aktörer som potentiella projektägare och deltagare. Innan föregående program lanserades genomfördes ett antal förstudier, i syfte att kartlägga näringslivets behov och etablera samverkan mellan relevanta regionala aktörer. En erfarenhet var att projekt som föregåtts av en förstudie ofta lyckades bättre i senare utlysningar.
- Även under programperioden genomfördes riktade insatser för att involvera regionens aktörer. En viktig roll för regionalt utvecklingsansvarig (RUA) är att säkerställa en bred involvering, som når även aktörer som inte återfinns i strukturfondspartnerskapets egna organisationer.
- Det är även viktigt att redan i tidigt skede planera långsiktig för implementering av de demoprojekt, resultat och strukturer som utvecklas med stöd av programmet. Inom PO2 har kommunen och befintliga samverkansstrukturer en viktig roll som medfinansiärer av investeringar i miljöer och infrastruktur.
- En ytterligare lärdom är att projektsamverkan mellan aktörer är bra och bör uppmuntras, men att breda partnerskap riskerar att komplicera genomförandet om roll- och ansvarsfördelning inte är tydlig.
- Avslutningsvis kan konstateras att definitionen av befintliga företag i tidigare programperiod varit otydlig. Många innovations- och näringslivsfrämjande insatser riktar sig till individer[67] och start-ups med idéer som genom transformering och kommersialisering kan omvandlas till innovativa tillväxtföretag. Det finns därför skäl att i kommande programperiod även inkludera tidiga insatser, även om bredare entreprenörskapsfrämjande insatser fortsatt inte är i fokus för programmet. Med utgångspunkt i Stockholmsregionens forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering bör insatser kunna genomföras inom en rad branscher och kompetensområden, exempelvis life science, medicinsk teknik, avancerade material, tech-applikationer och tillverkningsindustri, men även relaterade tjänstesektorer (t.ex. utveckling av ekosystemtjänster och sociala innovationer inom klimat- och miljöområdet.)

Enligt regeringens i bilaga till beslut II 10 vid regeringssammantra de den 2 april 2020 (N2020/00899/RTL) ska ett regionalt partnerskap bygga på befintliga partnerskap

[67] Bland annat studenter, forskare, uppfinnare mfl. Se även fotnot 11

inom ramen för det regionala tillväxtarbetet och den regionala utvecklingsstrategin. Med utgångspunkt i nuvarande strukturfondspartnerskap finns förutsättningar för att etablera ett partnerskap med bred kompetens inom olika sakområden och en jämn fördelning från kommuner, Region, länsstyrelse samt företrädare för civilsamhället och regionens lärosäten. Det finns dock behov av utveckling avseende näringslivets medverkan och samverkan med företrädare för gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen och yrkeshögskolan.

Kapitel 7: Kommunikation och synlighet (Skrivs av Tillväxtverket)

Introduktion

Kommunikationsstrategin kompletteras årligen av en kommunikationsplan som beskriver planerade aktiviteter och åtgärder för programmet.

I spåren av en pandemi och i en tid präglad av osäkerhet är det viktigt att lyfta det innovativa som regionalfondsprogrammen åstadkommer för Sveriges företag, regioner och i förlängningen ett smartare och grönare Europa. Det ligger även i linje med EU-kommissionens strategi att föra EU närmare allmänheten genom att få ut budskapen om sammanhållningspolitikens resultat. Svenskarnas attityd mot EU förbättras hela tiden men i ett nettobidragsland som Sverige är det positivt att påminna om vad samarbetet leder till.

Om osäkerhet är en prägel för vår tid är digitalisering en annan. 2019 hade 98 procent av svenskarna tillgång till internet i hushållen och 95 procent anger att de använder det. 83 procent använder sociala kanaler. I pandemins fotspår växer digitaliseringens kraft ytterligare och framåt tar vi oss an en kommunikation präglad av snabb teknikutveckling.
En tredje viktig aspekt är hållbar utveckling. Den regionala tillväxtpolitiken ska lösa en rad samhällsutmaningar och i detta arbete är genomförandet av Agenda 2030 och ett stort antal av de globala målen för hållbar utveckling en viktig utgångspunkt.

Målgrupper - prioriterade

- **Befintliga och potentiella projektägare,** där de förstnämnda kan fungera som ambassadörer för programmen.
- **Regionalt utvecklingsansvariga** är en viktig partner för utvecklingsfrågor i programgenomförandet och i vidareförmedling av information. Strukturfondspartnerskapens ledamöter och sekretariat likaså.
- **En intresserad allmänhet** är viktig att nå för att föra EU närmare folket. Målgruppen behöver dock delas in i mindre grupper vid olika insatser. För att nå dem bör **media och opinionsbildare** nås. Lokalmedia och fackpress kan förses med exempel på EU-investeringarnas strukturpåverkan samt regionala exempel på projekt och kontakter till talespersoner på Tillväxtverket.
- Att **politiker** i längden får vetskap om resultaten är viktigt för att de ska förstå programmens och finansieringsformens betydelse.

Målgrupper - övriga

Övervakningskommittéerna, Regeringskansliet, Kommissionen och övriga förvaltande myndigheter inom ESI-fonderna.

Mål

1. Prioriterade målgrupper får ökad kännedom om nyttan med investeringarna på lokal/regional/nationell/EU-nivå. Särskilt projekt med strategisk betydelse ska lyftas, något som avgörs i den årliga planen.
2. Prioriterade målgrupper tycker att kommunikationen är begriplig, tillgänglig och relevant. (Till exempel potentiella och befintliga stödmottagare, från ansökan till slutredovisning).

Budskap

"Tillsammans stärker vi hållbar regional tillväxt".

Kanaler

- **tillvaxtverket.se** - Kunskap, nätverk och finansiering i fokus. Tjänar alla målgrupper. Huvudsakliga informationskällan för framför allt projektägare. EU-resultat, publikationer, projektbank, utlysningar och prioriterade projekt är viktiga erbjudanden.
- **eufonder.se** - För dem som letar information om EU-fonderna i stort. "Hitta finansiering" är den mest besökta sidan.
- **Konferenser och informationsmöten** - Näst största källan till information för projektägare. Relationsbyggande.
- **Media** - Resultat och utvärderingar i fokus.
- **Sociala kanaler** - FB, Instagram, Twitter, Linkedin. Vi använder hashtagsen #mitteuropa, #euinmyregion och en programspecifik, till exempel #erufmellerstanorrland. Det sociala landskapet kan förändras mycket under 2021–2027 men de korta filmerna med inslag av infografik och tydligt budskap kommer fortsätta vara en bra produkt för information om programmet. Räckvidden ökar markant med sponsrade inlägg. Stories ökar. Ljudburna medier kan bli aktuellt.
- **Nyhetsbrev** - Utlysningar, resultat, inbjudningar.
- **Bloggen** - Aktuella fenomen, vårt arbetssätt, omvärldsbevakning.

Strategi (mål 1)

I allt material som skapas för att nå ut med resultat av finansieringen ska vi inkludera bakomliggande samhällsutmaning (är den demografisk, teknologisk, miljömässig, beror på värderingsförskjutningar eller globalisering?), nyttan för samhälle och individ samt siffror och statistik. Det bör även vara enkelt att förädla utvärderingar, slut- och lägesrapporter till resultat som kan spridas. Även ansökningshandlingarna bör utformas med utgångspunkt i detta.

Indikatorer för övervakning och utvärdering

De mätbara målen syftar till att öka kunskapen om Europeiska regionala utvecklingsfonden och dess resultat och knyter an till Tillväxtverkets erbjudanden kunskap, nätverk och finansiering. De kvantitativa indikatorerna specificeras i den årliga kommunikationsplanen och alla nämnda webbsidor finns på Tillväxtverkets hemsida. Eufonder.se tas upp i den fondgemensamma arbetsplanen.

- Sidvisningar för EU-programmens startsida och startsidan för EU-resultat ska öka.
- Varje enskild artikel på EU-programmens resultatsida, alla resultatfilmer och de enskilda EU-utlysningarna ska öka i sidvisningar. Mätmetod för ovan: Google analytics.
- Engagemanget i sociala kanaler ökar. Mätmetod: Business manager, bla.
- Majoriteten projektägare är nöjda med stödet de får av oss för att genomföra och kommunicera sitt projekt. Mätmetod: GAP-analys.

Planerad budget:

Inväntar underlag från Tillväxtverket

Art. 17.3(i) och 41-43, CPR

Kapitel 8: Användning av enhetskostnader, enhetsbelopp, schablonsatser och finansiering som inte är kopplad till kostnader. (Skrivs av Tillväxtverket)

Art 88-89 CPR

Tillväxtverket jobbar vidare med följande förslag under hösten/vintern 2020. Målsättningen är att finna en rimlig balans mellan den förvaltande myndighetens krav på snabb och kostnadseffektiv hantering av utbetalningsansökningar och en del Eruf-stödmottagares önskan om att andelen EU-stöd ska spegla de faktiska kostnaderna.

Kapitel 8 handlar primärt om hur medlemsstaten vill redovisa stödberättigande utgifter till kommissionen, inte relationen mellan den förvaltande myndigheten och stödmottagarna. Men om medlemsstaten skriver in eventuella förenklade redovisningsalternativ i tilläggen till kapitel 8 blir de automatiskt en del av kommissionens godkännandeprocess. Det som godkänns i kapitel 8 blir ”revisionssäkert” både för medlemsstaten och stödmottagarna.

Som Tillväxtverket har uppfattat muntliga besked från kommissionen är det endast nationellt utformade förenklingsalternativ som hör hemma i kapitel 8. Inte schabloner som redan är definierade i EU-förordningar, som till exempel schablonen 15 procent för indirekta kostnader. Närmare anvisningar om ifyllandet av kapitel 8 väntas komma från kommissionen när EU-förordningarna är fastställda.

Tilläggen till kapitel 8 kräver detaljerade uppgifter om bland annat hur stora belopp per särskilt mål som man tror kommer att omfattas av varje förenklingsalternativ. Ifyllandet av de bilagorna bör vänta till slutet av programmeringsprocessen. Nedan följer en principiell beskrivning av hur Tillväxtverket resonerar.

Personalkostnader

Löner

Projektpersonalens löner utgör en betydande andel av kostnadsmassan i många projekt. Lönerna utgör dessutom basen för flera av de schablonpåslag som finns i förslaget till EU-förordning. Tillväxtverket kommer de närmaste månaderna att fördjupa utredningen av för- och nackdelar med några olika alternativ.

En grundtanke är att utgå från varje individs faktiska lön och förenkla genom att använda de möjligheter som ges i artikel 50 i förslaget till gemensamma bestämmelser för ett antal EU-fonder (CPR = Common Provisions Regulation). Förbättrade rapporteringsverktyg i Tillväxtverkets e-tjänst Min ansökan ska också förenkla.

En av de möjligheter som ges i artikel 50 är att beräkna en timkostnad baserad på bruttopersonalkostnaden (inklusive sociala avgifter) per år dividerat med 1 720 timmar för personer som arbetar heltid. Eller med motsvarande proportionell andel av 1 720 timmar för personer som arbetar deltid.

Exempel:
Sara har 37 000 kronor i månadslön och hennes arbetsgivare betalar sammanlagt 46,38 procent i lagstadgade och avtalade sociala avgifter. Timkostnaden för Sara blir då 37 000 kr/mån x 1,4638 x 12 månader / 1 720 timmar = 378 kr/tim.

En timkostnad beräknad på detta sätt betraktas enligt ett utkast till vägledning från EU-kommissionen som en enhetskostnad. För enhetskostnader, enhetsbelopp och schabloner finns inget EU-krav på separat projektredovisning i stödmottagarens bokföring. Det innebär att man slipper utreda eventuella skillnader mellan stödmottagarens huvudbok och uppgifterna i ansökan om utbetalning av EU-stödet.

En sådan individuell enhetskostnad är tänkt att ligga fast hela projektperioden. Eller räknas upp automatiskt en gång per år med en i förväg bestämd procentsats. Det räcker att första gången en person redovisar tid i projektet redovisa uppgifter om lön och sociala avgifter. De faktiska lönerevideringar som sker under projektperioden beaktas i en sådan modell inte vid beräkningen av stödberättigande kostnader.

Arbetstiden måste redovisas som ett antal timmar om personen arbetar olika mycket olika månader. Eller som en fast andel av heltid om arbetsgivaren i förväg har utfärdat ett dokument som anger denna fasta procentandel.

Varför inte statistikbaserade enhetskostnader?

En del undrar varför inte Tillväxtverket kopierar Svenska ESF-rådets modell med fastställda enhetskostnader per timme, baserat på SCB:s lönestatistik för vissa yrkeskategorier eller funktioner i projekten. Svaret är att det finns en rädsla att en sådan modell ska avskräcka en del vanligt förekommande Eruf-aktörer från att driva projekt. På grund av osäkerhet om kostnadstäckningen. Det finns signaler om att en del tidigare ESF-aktörer avstår från att ge sig in i ESF-sammanhang nuvarande programperiod av det skälet. Tillväxtverket ser en risk att det kan bli svårt att nå programmens mål inom till exempel politiskt mål 1 om viktiga aktörer (som sällan efterfrågar förenkling eftersom de har god redovisningskapacitet) avstår från att bidra till programgenomförandet.

Ett möjligt alternativ vore att räkna fram Eruf-specifika enhetskostnader per timme för typiska personalkategorier för olika slags vanligt förekommande Eruf-projekt. Erfarenheten från en del andra medlemsstater är att det kan ge stor förenkling. Speciellt om man kommer fram till ett enda belopp per timme, lika för all personal. Men då har det krävts omfattande statistiska analyser som tagit över ett år för att hitta en rättvisande nivå. Tillväxtverket tvekar om det är värt nyttan. Inte minst med tanke på att de svenska Eruf-programmen kan omfatta vitt skilda typer av projekt med helt olika faktiska lönenivåer.

Sociala avgifter (lönekostnadspåslag, lönebikostnader)

Grundtanken med det ovan nämnda sättet att beräkna personalkostnader är att använda den enskilda arbetsgivarens faktiska sociala avgifter vid beräkning av enhetskostnaden per timme. I så fall utgår den nuvarande programperiodens enhetliga schablon.

Om det ändå blir aktuellt att använda enhetliga schabloner för sociala avgifter bedömer Tillväxtverket det rimligt att fastställa 2-4 nivåer baserat på arbetsmarknadssektorer. För att i ökad mån ta hänsyn till att de faktiska nivåerna är väldigt olika mellan t.ex. staten och kommunerna. Nuvarande genomsnittliga schablon på 45,24 % (tidigare 42,68% och fondgemensam) är visserligen enkel men ger konsekvent låg kostnadstäckning för aktörer som är väsentliga för Eruf-programmens genomförande.

Planerade datakällor om det blir aktuellt att ta fram nya schabloner:

- Arbetsgivarverket för staten.
- SKR för kommuner och regioner.
- ITP för en rimlig genomsnittslön för privat sektor.

40 procent schablon så ofta som möjligt

Huvudspåret för projekt som inte innehåller stor andel inköp bör vara att allt utom personalkostnaderna ska innefattas i en schablon på 40 procent, med personalkostnaderna som bas. Då slipper vi bland annat gränsdragning mellan direkta och indirekta kostnader. Inga kvitton eller fakturor ska redovisas till den förvaltande myndigheten. Inget EU-krav på projektbokföring.

Tillväxtverket behöver i förväg definiera vilka projekt som ska tillämpa 40 procent schablon och vilka som i stället ska redovisa kvitton, fakturor och indirekta kostnader. Vissa statsstödsintensiva projekt (GBER = General Block Exemption Regulation = allmänna gruppundantagsförordningen) kan inte tillämpa schablonen 40 procent.

Tillväxtverket behöver utreda för- och nackdelar med nuvarande definition av personalintensiva projekt. Går det att förutse projekttyper som nästan alltid är personalintensiva? Det är en fördel om det framgår redan i utlysningarna vad som ska gälla för alla som söker i en viss prioritering. Då behöver inte den sökande eller Tillväxtverkets handläggare fundera över vad som gäller när projektbudgetens struktur ska fastställas.

Enligt ett utkast till vägledning från EU-kommissionen ska en schablon som läggs ovanpå en enhetskostnad betraktas som en ny enhetskostnad. Om man med utgångspunkt i avsnittet ovan om löner kommit fram till att enhetskostnaden för projektmedarbetaren Sara är 378 kronor per timme leder det till att ett påslag med 40 procent ger den totala enhetskostnaden 378 kr/tim x 1,40 = 529 kr/tim.

Två schabloner för indirekta kostnader

Tillväxtverket avser att tillämpa schabloner för indirekta kostnader för projekt som inte kan använda schablonen 40 procent. Enklast vore annars om vi helt kunde slopa begreppet indirekta kostnader vid beräkningen av stödberättigande kostnader.

Eventuellt 25 procent för universitet, högskolor och forskningsinstitut

Nuvarande nivå på 20 procent för lärosäten fick godkänt av EU-kommissionen 2011. Taket enligt dåvarande EU-förordning var just 20 procent. Troligen går det att med hjälp av SUHF-modellen (Sveriges universitets- och högskoleförbund) och data från forskningsinstituten verifiera att deras indirekta kostnader alltid motsvarar minst 25 procent av personalkostnaderna.

Max tillåten nivå enligt EU-förordningen är 25 procent av alla direkta kostnader. Tillväxtverket bedömer det dock som tveksamt att låta exempelvis en stor investering utgöra underlag för påslag för indirekt kostnader.

Ett utredningsarbete pågår kring denna schablon.

15 procent för övriga stödmottagare

Samma som nu. Nivån finns i artikel 49 b) i förslaget till EU-förordning. Behöver inte beskrivas eller motiveras i programmen.

Budgetbaserat enhetsbelopp där det är lämpligt

För förstudier och eventuellt en del andra ”små” projekt med väl definierade resultatkriterier siktar Tillväxtverket på att tillämpa enhetsbelopp (som kallas klumpsumma 2014–2020). Om inte erfarenheterna från 2019–2020 talar starkt emot det.

Erfarenheterna från flera Interreg-program som förvaltas i Sverige är att enhetsbelopp (klumpsumma) förenklar betydligt och uppskattas av stödmottagare som provat den modellen.

Om erfarenheterna av nuvarande klumpsumma är övervägande negativa finns möjligheten att tillämpa personalkostnader plus schablonen 40 procent för alla projekt under 200 000 EUR. För att uppfylla kravet i artikel 48.1 i EU-förordningen (CPR) på att ”små” projekt ska tillämpa enhetskostnader, enhetsbelopp eller schabloner.

Finansiering som inte är kopplad till kostnader

Artikel 89 i EU-förordningen (CPR) ger medlemsstaten möjlighet att få återbetalning från kommission baserat på resultat i stället för kostnader. Det kan exempelvis vara ett bestämt belopp per ton minskade koldioxidutsläpp. Erfarenheten från den enda medlemsstat som har provat en sådan modell hittills är att det tog lång tid och mycket resurser att räkna fram ett rimligt belopp. Om det ska vara mödan värt behöver det finnas många och/eller stora projekt där ett framräknat belopp kan återanvändas. Oklart om det kommer att göra det i de svenska Eruf-programmen.

Tillväxtverket tar gärna emot förslag på lämpliga typer av projekt där finansiering som inte är kopplad till kostnader skulle kunna vara relevant.

Tabell 14. Användning av enhetskostnader, klumpsummor, flat rates och finansiering ej kopplad till kostnader. Inväntar besked från Tillväxtverket

Användning av artiklarna 88 och89	**Ja**	**Nej**
Programmet kommer att nyttja redovisningsalternativet enhetskostnader, klumpsummor samt flat rates (art 88) om ja, fyll i Appendix I	☐	☐
Programmet kommer att nyttja redovisningsalternativet finansiering ej kopplat till kostnader (art 89) om ja, fyll i Appendix II	☐	☐

Regionsledningskontoret
Analys och utveckling

PM
2020-10-16

Diarienummer
Rs 2020-0369

Handläggare Magnus Kristiansson
E-post Magnus.a.kristiansson@sll.se

Remissammanställning förslag regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för sysselsättning och tillväxt inom EU:s sammanhållningspolitik för programperioden 2020—2027 i Stockholms län

Ett förslag till regionalt program för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2020 – 2027 i Stockholms län skickades ut på remiss under perioden 26 augusti till och med den 15 oktober till totalt 83 mottagare. Dessa var bland annat länets kommuner, organisationer, myndigheter och lärosäten.

Totalt inkom 38 svar varav 10 aktörer valde att avstå från att besvara remissen, se tabell 1.

Tabell 1. Inkomna svar

	Organisation	
1	Karolinska institutet	
2	Kungliga tekniska högskolan	
3	Stockholms universitet	
4	Södertörns högskola	
5	Almi Företagspartner	
6	Almi Invest	
7	KI-Holding	
8	SBR/Invest Stockholm	Avstår
9	Stiftelsen Stockholm Science city	
10	Stockholm Innvoation & Growth	
11	TCO Stockholm	
12	Ekerö kommun	Avstår
13	Huddinge kommun	
14	Järfälla kommun	
15	Nacka kommun	
16	Sigtuna Kommun	
17	Sollentuna kommun	
18	Stockholms stad	

19	StorSTHLM	
20	Sundbyberg	
21	Södertälje	
22	Täby kommun	Avstår
23	Upplands-Bro kommun	
24	Värmdö kommun	
25	Energimyndigheten	Avstår
26	Försäkringskassan	Avstår
27	Jordbruksverket	Avstår
28	Kemikalieinspektionen	
29	Länsstyrelsen i Stockholm	
30	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	
31	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	Avstår
32	Post och telestyrelsen	
33	Riksantikvarieämbetet	Avstår
34	Skogsstyrelsen	
35	Skolverket	Avstår
36	SMHI	Avstår
37	Statens geotekniska institut	
38	Svenska ESF-rådet	

Det kan dock påpekas att flera av myndigheterna som avstått från att besvara remissen istället lämnat sina synpunkter via den så kallade peer review[1] som Tillväxtverket koordinerat.

Synpunkter

De huvudsakliga inspelen i remissvaren har sammanställts i totalt 78 olika synpunkter. Av dessa var 20 av generell karaktär, 21 handlade om prioriterat område 1, 14 om prioriterat område 2, 9 om genomförandet samt 14 övriga synpunkter.

Några remissinstanser framförde önskemål om en breddning av programmet mot ytterligare särskilda mål inom det politiska målet ett grönare Europa. Förslagen gällde bland annat förnybar energi, främja biologisk mångfald, främja anpassning, riskbyggande och motståndskraft

[1] Den peer review som genomfördes syftade till en konstruktiv dialog och feedback på både innehåll och formalia med deltagande från ett femtontal myndigheter bland annat Boverket, Kulturrådet, Riksantikvarieämbetet och Energimyndigheten

mot katastrofer i samband med klimatförändringen. Synpunkterna är relevanta men kan delvis hanteras inom andra särskilda mål, andra bedöms endast i begränsad utsträckning stärka interventionslogiken och bidra till programmets ambitioner enligt de ramar som Europeiska Kommissionen beslutat.

Avvägning

En utgångspunkt för Region Stockholm och de flesta organisationer som har varit med i samverkansprocessen var att försöka ha ett fokuserat program och minimera antalet särskilda mål för att undvika fragmentisering och säkerställa möjligheten till konkreta effekter.

Det finns en tydlig samsyn kring identifierade utmaningar och programmets ambitioner. Av synpunkterna har knappt hälften (34 stycken) omhändertagits i form av förtydliganden av programtexten. Några exempel på detta är:

- Synpunkt från Nacka kommun om att den samlade regionala kapaciteten och förmågan att mobilisera regionala aktörer i god tid innan utlysningar är av stor betydelse för att enskilda kommuner ska ha möjlighet att delta i regionala utvecklingsprojekt inom ERUF.
- Synpunkt från Värmdö kommun att det är viktigt att redan i tidigt skede säkerställa kommande implementering av innovationer.
- Synpunkt från Skogsstyrelsen att det saknas skrivning om biomassa.
- Synpunkt från Stockholm Universitet att lyfta fram Stockholm Trio och regionens akademi.

28 synpunkter bedöms redan finnas i texten alternativt inte föranleder någon ändring. Övriga 16 synpunkter har bedömts inte kunnat åtgärdats exempelvis då det föranleder en breddning av fokus.